

HAN TAN QUANG

THE COLLECTION

MEDITATION STONES

石禪

2020

A.THƠ- POEMS

1. MEISETSU
2. VU GIA -Thạch Thiên
3. TRỤ VŨ -Gấu
4. NGÔ VĂN PHÚ -Lòng thành
5. TẦN HOÀI DẠ VŨ -Lệ đá
6. NGUYỄN KHÁNH HỒNG -Cảm tác Thạch Thiên
7. GIANG NAM
8. CAO QUẢNG VĂN -Chùm thơ về Đá
9. NGUYỄN THÁI SƠN -Giật mình
10. TRƯƠNG NAM HƯƠNG -Thạch Thiên
11. CAO XUYỀN -Mỡ
12. PHẠM THIÊN THƯ - Lạc Trường Xuân & Thạch Thiên
13. PHAN XUÂN HƯỜNG -Ấn tượng bãi đá xứ Trầm
14. LÊ MINH QUỐC -Ngẫu cảm
15. TẠ ĐỀ -Thạch Thiên
16. LÊ TỪ HIỂN -Cõi Thiên
17. HÀN TẤN -Mê
18. HỒ CÔNG KHANH -Thiên
19. DƯƠNG XUÂN ĐỊNH -An nhiên
20. TỔ HỮU- Nhân

B.BÀI VIẾT - ARTICLES

1. Hàn Tấn Quang -THẠCH THIỀN

2. Tỳ Kheo Thích Đồng Bốn -NGHĨ VỀ BỘ SƯU TẬP THẠCH THIỀN

3. Huỳnh Ngọc Trảng -NẾU ĐƯỢC TÂM NHƯ ĐÁ

4. Vu Gia- “THẠCH THIỀN”, BỘ SƯU TẬP ĐÁ QUÝ HIẾM

5. Hồ Công Khanh-CHƠI VỚI THẠCH THIỀN

6. NHẬT LỆ -PHỎNG VẤN NHÀ SƯU TẬP HÀN TẤN QUANG

7. HÀ ĐÌNH NGUYỄN -TÌM LỜI TRONG ĐÁ

8. X- BÍ ẨN NHỮNG VỊ CHÂN THU “ THIỀN TRONG ĐÁ” VÀ TRIẾT LÝ GIẢI THOÁT CON NGƯỜI KHỎI BỂ KHỔ TRẦN AI

C. MEDITATION STONES

67 WORKS of meditation stone

HÀN TẤN QUANG

Thạch Thiền

Never lose an opportunity of seeing anything beautiful, for beauty is God's handwriting.

Ralph Waldo Emerson

Đừng bao giờ bỏ lỡ cơ hội thưởng ngoạn mọi thứ đẹp đẽ, bởi cái đẹp chính là thủ bút của thượng đế.

Có những lúc lòng người tiếc nhớ băng khuâng một cái gì thoáng còn thoáng mất, có những lúc lặng im để nhìn lại một chốn xưa nào đó.

Nơi **mọi bắt đầu** hình như không một lời giải thích nào thỏa đáng, cho mọi sự đến, đi trên cõi đời này.

Trong tất cả các loại hình nghệ thuật thì **nghệ thuật biểu cảm bằng khoảng lặng của tạo hóa** chính là chân lý diu dặt con người tìm về với chân, thiện, mỹ.

Cầm trên tay một viên đá đã lặng thầm trôi dạt từ đời này sang đời khác, từ dòng nước này sang dòng sông khác, ai mà không ngạc nhiên trước sự kỳ diệu của bàn tay mưa nắng?

Đá từ một bận vô ngôn

Nghìn năm biến thế vẫn còn nguyên khai

Đá đã tạo cho mình **một ấn ngữ**, để những tâm hồn đồng điệu có cơ may nhận ra thông điệp “Thạch Thiên” mà suốt cuộc hành trình trôi lặn, đá đã chứng kiến và cất giữ mọi biểu tượng của con người và tạo hoá.

Từ xưa đá vẫn cao đầu

Nằm nghe trăng hát trên bầu trời xanh

Trùng phùng duyên ngộ vô thanh

Đá từ vô tận yên oanh vô tình

Tôi tìm đá và đá cũng tìm tôi, như một duyên kỳ ngộ giữa con người và thiên nhiên.

Không biết tự bao giờ trong tôi đã hình thành một ấn tượng đẹp về các tác phẩm “Thạch Thiên”, những hình tượng tạo nên hạt mầm hạnh phúc cho đời sống bằng sự giản dị và tinh tế bởi những hành trạng của mình.

Trưng bày và giới thiệu đến người thưởng ngoạn những tác phẩm “Thạch Thiên” lần này như một niềm ước mong nho nhỏ để **cân bằng giữa sự ồn ào, xô bồ của cuộc sống với sự tĩnh lặng của nội tâm, giữa những giá trị nhất thời với chân lý vĩnh cửu, giữa niềm đam mê thời thượng với thú vui tao nhã**.

Những tác phẩm “Thạch Thiên” được trưng bày **như một lời nhắc nhở về những giá trị khai ngộ từ âm thanh của các công án thiền, như một sự hiển hiện khơi dậy những giá trị tâm linh mà dòng thời gian đã vô tình che lấp**.

“Thạch Thiên” - những tác phẩm do sự xói mòn của nắng mưa, sóng gió, đẩy đưa của tạo hóa - đã đem lại một vẻ đẹp thanh khiết, một nguồn vui vô tận, đối với ai đã hơn một lần trầm mặc trước lặng im để nghe ra những điều mà đất trời không nói.

Trưng bày và giới thiệu những tác phẩm “Thạch Thiên”, tôi chỉ chú trọng đến cái tình vị, cái kỳ diệu mà tạo hóa đã tạc vào trong đá, hơn nữa, **chơi với đá là tìm đến cái nhiên tánh của đất trời**, được hòa cái tình của mình vào cái tâm tĩnh lặng của vũ trụ để cảm nhận biết bao điều từ nắng mưa, sông suối...

MEDITATION STONES

By Han Tan Quang

Never lose an opportunity of seeing anything beautiful, for beauty is God's handwriting.

Ralph Waldo Emerson

There are times when the heart regrets and recalls, dazed with something now present then absent; there are moments of quietude to look back on some ancient place. Where **everything originates**, there seems to be no satisfactory interpretation, for everything that comes and goes in this world.

In all art forms, the art of being expressive through **Nature's stillness** is the verity leading mankind to Truth, Goodness, and Beauty. Who was not surprised how the magic of rain and shine has polished a stone having silently drifted from generation to generation, from river to river when holding it in hand?

*Rocks from time of quietude
going through thousands of years of variation still stay whole.*

Stones have created for themselves **a hidden language** for soulmates to get the chance of recognizing the message of "Meditation Stones" that along their rolling journey, they have witnessed and stored all symbols of mankind and the Creator.

*Since time immemorial, stones have still been dignified.
Stones have forever stayed restful, listening to the chanting moon in the blue skies.
Being reunited with predestined affinity in silence,
stones from infinity are continuously indifferent to noisiness.*

I have searched for stones, that have also sought me out, as an unusual predestined affinity between human beings and nature. I could not know exactly when I was deeply impressed by the beautiful works of "Meditation Stones", the images that created **the seeds of happiness for life** with simplicity and subtlety of their contents.

Displaying and introducing to visitors the works of Meditation Stones this time, I humbly wish **to balance the hustle of social life and the quietness of internal life, the transient values, and the eternal truth, the trendy passion, and the refined pleasure.**

The works of "Meditation Stones" are exhibited **as a reminder of the enlightened values from the sound of meditation koans, as a manifestation that awakens the psychic values that time has inadvertently concealed.**

"Meditation Stones" - works created by **the erosion of rain and shine, the winds and the waves and the Creator's pull and push** - have brought about pure beauty, an endless source of joy, to anyone who has more than once been pensive towards silence to comprehend things that Heaven and Earth do not utter.

Exhibiting and presenting the works of "Meditation Stones", I only attend to the emotional taste, the marvel that Nature has carved into stones. Moreover, **playing with stones is to refer to the nature of Heaven and Earth**, to melt my love into the tranquil mind of the Universe to feel so much from rain and shine, from streams and rivers...

*****

TỠ KHEO THÍCH ĐỒNG BỒN **NGHĨ VỀ BỘ SƯU TẬP THẠCH THIỀN**

Từ xa xưa, con người đã biết thưởng thức vẻ đẹp của đá nên đã đưa đá vào tận trong vườn, trong nhà của mình. Từng bước đã hình thành **nghề chơi đá cảnh**.

Và một khi đã nói đến "nghề chơi", thì nói như Nguyễn Du: **Nghề chơi cũng lắm công phu.**

Nhưng để biết cho tường tận để chơi quả không dễ chút nào, **bởi tùy vào sự cảm nhận của mỗi người về viên đá, hòn đá trước mặt mà có những lý giải riêng**. Lúc ấy, mỗi viên đá, hòn đá trước mặt chúng ta như có linh hồn riêng, cảm giác riêng...

Nhìn những viên đá của nhà sưu tập Hàn Tấn Quang, tôi lại thấy anh có cách chơi riêng, và ít người sưu tập như anh. Bộ sưu tập đá này, anh gọi là Thạch Thiền. Đây là **thuật ngữ riêng có của anh**, và bộ sưu tập đá này tôi tin cũng riêng có của anh.

Đạo Phật lấy thanh tịnh làm gốc nên **chữ Thiền có nghĩa là yên lặng**. Từ xưa, Việt Nam cùng với **một số nước đồng văn** đều chịu ảnh hưởng của văn hóa Trung Hoa. Do đó, nói đến Thiền, nhiều người nghĩ đến Thiền tông xuất phát từ Trung Hoa do Sơ Tổ Bồ Đề Đạt Ma sáng lập.

Thiền tông quan tâm đến **kinh nghiệm chứng ngộ, đả phá mạnh nhất mọi nghi thức tôn giáo và mọi lý luận về giáo pháp**.

Thiền tông chỉ khuyên hành giả **tọa thiền** (ja. zazen) để **kiến tánh**, được coi là con đường ngắn nhất, đồng thời cũng là con đường khó nhất. Những nét đặc trưng của Thiền tông có thể tóm tắt như sau:

不立文字	Bất lập văn tự	Không lập văn tự
教外別傳	Giáo ngoại biệt truyền	Truyền giáo pháp ngoài kinh điển
直指人心	Trực chỉ nhân tâm	Chỉ thẳng tâm người
見性成佛	Kiến tánh thành Phật	Thấy chân tính thành Phật.

Qua bài kệ này, chúng ta càng hiểu thêm và quý trọng bộ sưu tập Thạch Thiền. Với tôi, cơ duyên đã đến với anh và đã đến lúc hội đủ điều kiện mới có được bộ sưu tập Thạch Thiền này, chứ không phải ai muốn cũng được, ai có tiền cũng mua được.

Nhân dân ta có **tục thờ đá** từ rất sớm. Qua **VIỆT ĐIỆN U LINH TẬP** (粵甸幽靈集) ai cũng biết tục thờ đá có từ thời An Dương Vương. Thần Cao Lỗ là Thạch Thần.

Khi đạo Phật vào Việt Nam đã hòa trộn với tín ngưỡng dân gian, nên tín ngưỡng phụng thờ vẫn ghi đậm tục thờ đá: Thạch Quang Phật...

Do vậy, khi nhìn bộ sưu tập Thạch Thiền của anh Hàn Tấn Quang, tôi cứ như bị cuốn hút và mặc sức tưởng tượng nghĩ về chư Phật, chư Bồ Tát đã hiển hiện trên từng viên đá riêng có của anh.

Từ bộ sưu tập Thạch Thiền này, cùng với lời dạy của ngài Sơ Tổ Thiền tông Trung Hoa vừa dẫn trên, tôi nghĩ **đá vô ngôn nhưng lại ẩn chứa sức sống diệu kỳ của tạo hóa, của nhân sinh... bởi bộ sưu tập này không hề có bàn tay can thiệp của con người**.

Mừng Đại Lễ Phật đản Liên Hiệp Quốc 2014 (Phật Lịch 2558), nhà sưu tập Hàn Tấn Quang triển lãm bộ sưu tập Thạch Thiền tại Chùa Phật học Xá Lợi (TPHCM) và ẩn hành bộ sưu tập này, tôi ghi lại mấy lời cảm nghĩ và trân trọng giới thiệu với bạn đọc gần xa.

THOUGHTS ON THE MEDITATION STONES COLLECTION

BY **BHIKSU THICH DONG BON**

Since ancient times, humans have **enjoyed the beauty of stones** so much that they have brought them into their gardens and homes.

And so, step by step, the entertainment of enjoying landscape stones was established.

Once it comes to "entertainment", it is just like Nguyen Du's saying: *Even entertainment is very elaborate.*

However, it is not easy at all to know thoroughly to enjoy. One will have his explanations on the stones before him according to how he feels about them as it seems that every one of them has its soul and feelings.

Contemplating the meditation stones collection of Mr. Han Tan Quang, I could see that he had his way of enjoying, and few collectors are like him.

He called his stone collection **Meditation Stones**.

That is **his unique term**, and I believe his stone collection is also exclusive. **Buddhism root is serenity, so the word Zen means silence**. Since ancient times, Vietnam, along with **several other countries of similar culture**, has been influenced by Chinese civilization. Therefore, when it comes to Zen, lots of people think the Zen Buddhism originated from China, founded by the Founding Bodhidharma.

Zen Buddhism is concerned with **the experience of enlightenment**, having fought for the abolition of most religious rituals and all theories of Dharma. Zen Buddhism only advises practitioners to meditate (JA. Zazen) for enlightenment, which is the shortest and also the hardest way. The essence of Zen Buddhism can be recapped as follows:

**Bất lập văn tự
Giáo ngoại biệt truyền
Trực chỉ nhân tâm
Kiến tính thành Phật**

Not set up scriptures

Special transmission outside of the teaching

Point directly to the mind

To see one's own nature and become a Buddha

Through this stanza, we comprehend more thoroughly and value the Meditation Stones collection. To me, the potentiality and conditions have come to him and helped him qualify for this collection of Meditation Stones, which cannot be possessed nor bought with money. The Vietnamese people have got a custom of worshipping stones very early. Through Việt điện U Linh, everyone knows the stones worshipping custom dating back to the An Duong Vuong time. Cao Lo genie is a Stone deity. In Vietnam, Buddhism has mixed with folk beliefs; that's why worshipping religion still recorded the tradition of stone worshipping: Light Stone Buddha. Therefore, when contemplating Han Tan Quang's Meditation Stones collection, I was fascinated, imagining that Buddhas, Bodhisattvas appeared on each of his stones. From this Meditation Stones collection, along with the teachings of the above-mentioned Chinese Zen Master, I think rock stones hide in their silence the miraculous vitality of the Creator and human life just because there is no human intervention in this stone collection.

Upon the United Nations Great Celebration of Buddha in 2014 (Buddhist Calendar 2558), collector Han Tan Quang exhibited his Meditation Stones collection at Xa Loi Buddhism Temple (HCMC), printed and published books on this collection. I noted down a few words of my feelings and respectfully introduced them to readers everywhere.

*****

MEISETSU

*Bóng chú tiểu lẫn trong sương mù
Tôi chỉ nhận ra chú
Nhờ tiếng chuông ngân*

By **Meisetsu**

The little novice's shadow
merged into the mist.
I could only recognize him
thanks to the bell's resounding.

VU GIA

Thạch Thiên

*Lời rằng,
Trực chỉ nhân tâm
Sắc không không sắc
Lỗi lầm cũng không
Em gieo một tiếng tơ đồng
Anh nghiêng vai đổ xuống sông...
Thạch Thiên*

Jhana Rocks

By Vu Gia
Saying goes that,
Point directly to your mind
to see existence and seemingly inexistence
without any mistakes.
You pitch a sound of music
and I incline to shoulder it
to cast into the river...
the Jhana rocks

TRỤ VŨ

Gấu

*Khẽnh giấc đông miên
Hang sâu
Đá nhập thiền
Tảng đá cùng tảng gấu
Đồng thể với sơn tiên*

The Bear

by Tru Vu

Sprawling in hibernation
In the deep cave
The rocks are seated in meditation.
The rock and the bear
Are of the same nature
as the mountain fairies.

NGÔ VĂN PHÚ

Lòng thành

*Phật tại tâm, Phật dạy
Ở hiền sẽ gặp lành
Lòng thành ắt Phật độ,
Hà tất phải đua tranh*

Candour

by Ngo van Phu

**Mind here and now is Buddha,
That's Buddha's teaching.
A good deed is never lost.
Buddha supports those
who are candid.
What is the good of contending with others?**

TẦN HOÀI DẠ VŨ

Lệ đá

*Có một buổi ta nằm say trong đá
Hồn theo em mây trắng phía chân trời
Rồi ngàn buổi giấc mơ đầy bướm lạ
Đá không lời mà lệ hoá sao rơi...*

Tears of Stones

by Tan Hoai Da Vu

**Once I got drunk, resting inside the rocks
My soul follows you_the white clouds
On the horizon
Then in thousands of dreams
filled with unfamiliar butterflies
Silent stones' tears turn stars falling...**

NGUYỄN KHÁNH HỒNG

Cảm tác Thạch Thiên

- | *Thiền*

Mười năm thiền động đá mòn
Tình thư bút ngọc vẫn còn thiên thu

- **Hóa**

Sao băng một vầng sáng
Thênh thang bay lượn khắp ta bà
Nằm im – viên đá cuội

- **Duyên**

Mưa bay lạc lối
Đơm nụ thời gian
Thổi hồn đá cuội
Duyên

Composition Inspired by Dhyana Rocks

By Nguyen Khanh Hong

- **Jhana (Meditation)**

After ten years of meditation and abrasion in a grotto, rocks became timeworn.
But the love letters and gem pens remained immortal.

- **Sadhya (Metamorphism)**

A haloed meteor
has freely hovered all over the human world
while a pebble has been staying still...

- **Pratyaya (natural association)**

Drizzles have gone astray,
creating the buds of time
and getting pebbles ensouled
Prayana

GIANG NAM

Bàn tay trên đá thuở nào
Như lời gửi tới ngàn sau kiếp người
Tâm thiền toả khắp muôn nơi
Vì hạnh phúc, vì cuộc đời bình yên

by Giang Nam

The hand on the stone in olden days
Is like a message to human life in the future.
Dhyana mind spreads all over the world
For the sake of happiness and of a peaceful life.

CAO QUẢNG VẪN

Đá trầm tư

Giữa tận cùng hoang liêu
Lá rơi niền cô tịch
Ngóng mây trôi trong chiều
Đá im lời cổ tích

MEDITATION ROCKS

In the immensity of solitary wildness
Leaves have fallen in loneliness,
Seeing dusk clouds drifting across the skies,
And the serene rocks deep in legends.

Đá hát

*Trán in trời thu quạnh
Gió thắm mây ngàn xa
Lưng đồi nghe suối hát
Đá nhẩm khúc tình ca*

SINGING ROCKS

**With lonesome autumn skies reflected on the front,
Remote mountain and forest wind and clouds
Listen to singing streams over the hillsides
And rocks murmuring the love song.**

Đá mơ màng

*Giữa muôn trùng sương gió
Ngồi lặng suốt ngày đêm
Mơ tuyết dày Hy Mã
Đá run niềm vô biên...*

DAYDREAMING ROCKS

**In myriads of dews and wind
Sitting still all day and night long
Dreaming of Himalaya deep snow
Rocks vibrate through infinity...**

NGUYỄN THÁI SƠN

Giật mình

*Đá triệu tuổi rồi, Ta mới sinh
Bao năm vũ trụ chẳng thay hình
Trắng già, Núi vẫn còn "Non" mãi
Gương soi nhòe tóc bạc. Giật mình...*

By Nguyen Thai Son

**I was born
when rocks got millions of years old.
The Universe has forever stayed whole
with the Ancient Moon
and the ever "Ageless" Mountain.
Reflected vaguely in the mirror
is my gray hair.
Startled...**

TRƯƠNG NAM HƯƠNG

Thạch Thiên

*Người thiền hay đá thiền đây
Nắng mưa quán tưởng gió mây kiết già
Đá vừa ta lại ngoài ta
Lặng im cười khóc. Vỡ òa. Lặng im.*

Meditation Stones

By Truong Nam Huong

**Are humans or rocks sitting in meditation?
During rain and shine,
they visualize winds and clouds
while sitting in lotus posture.
Rocks are concurrently our inner and outer selves.
We weep and laugh inwardly.
Burst out. And quiet down.**

CAO XUYÊN MỠ

Dùi tâm vô tướng

Mỡ đá vô thanh

Trùng trùng vang hướng

Vô tự chân kinh

TOCSIN

by Cao Xuyen

**The formless original mind's tocsin stick
And the soundless stone tocsin
Together they resound throughout the Universe
With the no-word true sutra.**

PHẠM THIÊN THƯ

Lạc Trường Xuân

Buồn...
buồn...
tôi hỏi cái tôi
cái vừa
mới đến
cái đi rồi
lạ nhau?

Eternal Spring Happiness

Blue...
Sad...
I ask myself
that which has just arrived

and that which has just left
are
unfamiliar with each other?

Thạch Thiên

By Phạm Thiên Thư -14-06-2012

Ôi "Lạc Trường Xuân"
Thiên _ Tại và Hiện
Bồng bênh sắc không
Đắc tuệ thị nghiệp
Trên đỉnh Tuyết sơn
Quang năng tự tánh
*

Qua tôi và tôi
Giai không nhất thiết
Ra nhận- và cho
Cây măng -Viên giác
Hành thiền -hành thiền
Định sanh hỷ lạc
(Hai cõi Âm Dương)
*

Xả nghiệp thanh tịnh
Diện bích am mây
Đá-Người-Vô tướng
Quang quang Trường Xuân

Dhyana Rocks

By Pham Thien Thu-14 June 2012

Alas! "Everlasting Spring Bliss"

Introspection _ Content and Present

Drifting and bobbing between existence and seemingly inexistence

Once enlightened one can see through his karmas.

On the top of the Snow mountain,

He who achieves lucidity sees his own original celestial nature
*

Through me and myself

All things are seemingly inexistent.

It turns out that Getting-Giving

are like A young plant- Perfect enlightenment.

Practicing and practicing meditation

towards Samadhi

will generate bliss

(in both worlds -Life and Death)
*

After acquitting all karmic debts,

One becomes serene,

Returning to his inner self

Within his own small temple.

Rocks-Humans-Animitta

are in pure limpidness of eternal Spring

PHAN XUÂN HƯỜNG

Ấn tượng bãi đá xứ Trầm

Đá ngồi
đá đứng
đá nằm chơi

tự hợp chi đây
ngắm chuyện đời...
trầm mặc
phô lì gan
tuế nguyệt
xứ Trầm một cõi đá
thách
mời!

Impression on Trầm's rock shore

By Phan Xuan Huong

Sitting rocks

Standing rocks

Lying-about-leisurely rocks

For what all of you rocks

gathered here

To ponder on life matters...?

**Ruminate and remain motionless,
showing bravery over months and years**

Trầm's realm of rocks

challenges and invites

the whole world!

LÊ MINH QUỐC NGÃU CẢM

*Từng phiến đá có linh hồn
Ngàn năm nay vẫn sinh tồn an nhiên
Sao không rũ bỏ ưu phiền
Học từ nếp đá dáng thiền vô ưu?*

SUDDEN INSPIRATION

By Le Minh Quoc

Each ensouled stone

has existed in equanimity

for thousands of years.

Why don't you extricate yourself from sorrow

and learn from the stone habit

its carefree Jhana posture?

TẠ ĐỀ

Thơ Thạch Thiên

*Tạo hóa ý liên thông
Khắc ghi Thiền trên đá
Ngàn năm ngồi tịnh lặng
Vô ngôn ngộ sắc không*

Verses of Dhyana Rocks

by Ta De

The Creator with well-connected ideas

Has engraved Jhana on rocks,

That have sat still

over thousands of years,

Mute in their enlightenment of existence and seemingly inexistence

LÊ TỪ HIỂN

Cõi Thiền

Cõi tình nào biết có không

Cõi mình đêm sóng muôn trùng bủa vây

Vườn sương dạo gót sớm ngày

Từ trong đá cội nở vài bông hoa

Dhyana Realm

by Le Tu Hien

Have we been aware

That at night, our love realm is besieged by myriad waves.

At dawn, we stroll in the dewy garden,

Seeing a few flowers blooming from stone roots.

HÀN TẤN

Mê

Cơ mê đá cuội

Chợt nhớ sắc không

Biết đâu nguồn cội

Mây khói níu lòng

Passion

By Han Tan

My passion for pebbles

**was suddenly awakened by
existence and seemingly inexistence.**

**No source could be found
as clouds and smoke still clung to my soul.**

HỒ CÔNG KHANH THIỀN

Lặng

nghe đá vọng

lời kinh

một lời

không nói

từ

nghìn năm qua

Meditation

By Ho Cong Khanh

In serenity, I listen to

the sutra echo from stones

A word unspoken

Sicnce thousands

of past years

THIỀN

Thế gian đủ loại

hình hài

Hoạ chăng mới có

tròn hai mắt Bờm

Có người

quơ củ nấu cơm

Tương chao

Cũng đủ làm thơm cuộc đời

MEDITATION

by Ho Cong Khanh

There are a variety of shapes

in this earthly world.

Except that

little Bờm with his two round eyes.

Someone gathers firewood to cook rice

For meals with soybean jam and soya cheese, enjoying a gloriously happy life.

DƯƠNG XUÂN ĐỊNH

AN NHIÊN

*không mong
chờ hoa nở
Chẳng lo
Hoa chóng tàn
Lòng ta như sương
Khói
Lặng lẽ đầy và tan*

SERENITY

by Duong Xuan Dinh

**Not expecting flowers to bloom
Nor being worried flowers to wilt soon.
My mind is like dew and smoke
That silently filled then vanishing**

TỔ HỮU

Nhân

*muôn đời
trời đất tặng mùa
Xuân
Xin sáng
lòng ta
một chữ nhân*

Humanity

By To Huu

**Heaven and Earth
have perpetually presented
Spring.
May our hearts
be illuminated
by humanity.**

HUỲNH NGỌC TRẮNG

“NẾU ĐƯỢC TÂM NHƯ ĐÁ”

*Đá tựa bờ đoàn trái vạn niên,
Tới nay chán kẻ đến tham thiền.
Năm năm nếu được tâm như đá,
Ngồi rách bờ đoàn ngộ đại thiên.*

[Trích đề khoản bức vẽ Tác thiên thạch phổ]

1.

Cục đá đang bày trước mắt chúng ta đây, nó không to, không hình dáng, không ngôn ngữ, nhưng trong nó hàm chứa một sức sống nghiêm nhiên như một quả núi hùng vĩ... Kỳ thật chúng ta cho nó như một hòn núi cũng không quan trọng gì, quan trọng là cục đá này thể hiện ra cái linh khí của đất trời cùng cái lãng mạn hào phóng của tạo hóa; nó biểu hiện cái “tánh bản nhiên” của nó: trầm định, cương ngạnh, kiên trinh, phác thật. Chúng ta là người giám thưởng đá nếu như không vì hình dáng và sắc màu của cục đá mà mê, cũng không vì nó là cục đá trải đường mà khinh, thì chúng ta hãy trực tiếp khế nhập vào “bản thể sinh mạng” của cục đá hầu tham nhiếp cái “bản lai diện mục” của nó mà quay về nhìn lại “bản lai diện mục” của mỗi chúng ta.

Đúng là cục đá này không có dáng vẻ, vô hình tướng nhưng không chỗ nào không hình dáng; đúng là cục đá này không ngôn ngữ nói năng nhưng không chỗ nào là không ngôn ngữ; nội hàm của nó phẳng phất như cái dáng vẻ thuần khiết, hồn nhiên, giản phác và tinh lược từ trong cái dáng vẻ phức tạp mà ra, hoặc từ cái tuyệt đối không hình tướng nhưng với một điểm “tình vị” vô tướng nơi Tâm chúng ta thêm vào... một điểm thôi - một điểm mà thêm hơn ắt quá nhiều, ít hơn ắt quá không, thì cái cảnh giới của chút “tình vị” mà Tâm chúng ta thêm vào với đá: cảnh giới người tìm đến với đá, mà đá khế ngộ cùng người - khó nói nên lời được, hoặc nó phẳng phất như một câu “thoại đầu” mà chúng ta quy kết từ trong văn chương ngữ lục ra, hoặc từ trong cái vô ngôn tuyệt đối chúng ta tụng lên một câu Phật kệ. Câu “thoại đầu” hoặc “Phật kệ” là để tự chúng ta: những “thức giả” tự thức, “bất thức giả” tự bất thức vậy. Đó là bản lý để chúng ta biết tại sao cục đá này “vô hình nhi vô sở bất hình; vô ngôn nhi vô sở bất ngôn”. Chơi đá là một thú tiêu nhàn, một diệu được và cũng có thể tạm coi như một phẩm trợ đạo thân dẫn chúng ta trở về với tánh bản nhiên của chúng ta.

2.

Thạch ngoạn là một phương pháp phi nghệ thuật vì phương pháp thưởng ngoạn đá không có bất cứ chuẩn tắc nào để thể hiện cái đúng về sự vật cả vì chúng thuộc vào tri kiến cá nhân được thể hiện qua cái nhìn của họ về khối đá. Tuy nhiên, từ nghệ thuật đến phi nghệ về mặt hình thức (chỉ cho sự), dầu thấy chúng có sự ngăn cách với bản thể (lý), nhưng tựu trung, sự ngăn cách đó là một sự cần thiết để nhờ đó chúng ta mới có khả năng bước đến bước thứ hai hầu thể nhập vào bản thể của sự vật. Do sự cần thiết này nên hình tướng cục đá cũng dự phần quan trọng vào tính quyết định của việc thấu đạt bản thể sự vật, mặc dù chúng chỉ là phương tiện.

Ở đây, chính vì sự không hoàn thiện của việc thưởng lãm đá đến nơi cùng tận của nó, cho nên sự giới hạn của chúng được đặt ra trên bình diện tương đối, theo một giới hạn nào đó, trong cách thưởng lãm theo tri kiến của người đó. Do đó, chúng không có tiếng nói chung cuộc như Thiền tông khi vượt qua khỏi những tất công án, hay những câu thoại đầu được đặt ra cho

hành giả. Các thiền thạch này, nếu đem trình diện trước nhãn quan của các hành giả Thiền tông, thì chúng sẽ trở thành những tắt công án. Nhờ vậy mà chúng luôn luôn ở trong dạng tự tại, lúc nào cũng hấp dẫn mọi người. Vì chúng tự tại cho nên không ai có thể bắt được chúng: khi mà một vật càng không thể thủ đắc thì vật thể ấy càng hấp dẫn hơn. Nhưng chính nhờ sự không thủ đắc được mà chúng lay động được tâm thức mọi người, để từ đó chúng trở thành cái bị vượt qua. Vì thế, các cục đá trong sưu tập này, trước hết chúng ta chỉ được coi như những vật đã được thủ đắc trong cái diện tương đối qua những tên đặt của chúng và chúng luôn luôn tùy thuộc vào trực cảm của những người thưởng lãm.

Chúng ta không cần phải đọc những dòng chữ được ghi dưới mỗi cục đá mà chúng ta có quyền nhìn chúng qua cảm nhận riêng của mình, chứ không nhất định là phải như thế này hay thế nọ theo cái nhìn chung. Chính vì sự không có tiếng nói chung về mặt tương đối cho nên từ đây chúng hình thành cái nhìn khác về sự, với con mắt của nhà Thiền là "từ đâu đến và sẽ về đâu" chúng sẽ biến thành khối nghi, và từ những khối nghi này, nếu biết đẩy chúng đến chỗ tận cùng, thì ngay dưới chân những khối đá này sẽ vỡ tung, biến thành hư không trong cái nhìn thực hữu.

IF WE CAN ATTAIN THE MIND OF A STONE

"If we can attain the mind of a stone..."

The stone is like a meditation cushion already used for thousands of years.

So far, lots of people have been seated in meditation on it.

In five years, if their minds can be like the mind of stones.

Then, once the meditation cushion tore out, they will recognize Heaven.

[From the drawing Tắc Thiên Thạch Phổ]

1. The stone presented before us is not big; it is formless, wordless, but it contains a natural vitality as distinguished as a majestic mountain ... However, that comparison is not the point; what matters is that this stone manifests the spirit of Heaven and Earth and the liberal romance of Nature. It expresses its essence: unruffled concentration, unyieldingness, faithfulness, plainness. We appraise stones and enjoy contemplating them. If not being passionate about their shapes and colors nor underestimating them because they are just road metal, we had better participate in their "life essence" so that each and every one of us can silently understand its "true nature" to return to our "true nature".

This stone indeed has no appearance, no visible shape, but actually, it is nowhere without form; nor has it any spoken language, but in fact, it is nowhere without speech. Its content wafts in a pure and moderate appearance generated from a complex one, or the absolute formlessness except for a formless "emotional taste point" in our mind ... Just a point - a point added more must be too much, less must be too empty. The realm of a little "emotional taste" our mind adds to the stone is: the seeker coming to stones for stones to spiritually connect with humans - hard to express in words, or it's vaguely like the "first utterance" we induce from the literature and collection of phrases or the absolute silence that we recite a Buddhist verse. The "first utterance" or "Buddhist verse" is for ourselves: the "intellectuals" to be self-conscious, the "non-intellectuals" not to be self-conscious. That is the essential logic for us to know why this stone "is invisible but nowhere is not invisible; silent but nowhere is not silent". Stone recreation is a leisurely pastime, a miraculous drug. It can also be temporarily considered as a Varga assisting our meditation posture to lead us back to our true nature.

2. Stone enjoyment is a non-artistic method because the mode of appreciating stones does not have any regulations to manifest the right about things but based on personal perception expressed through their stone contemplation. However, from art to non-art relating to form

(only for the fact), although they are cut off from essence (physically), after all, that separation is essential as it enables us to go to the second step to enter the nature of things. Thus, stone appearances also play a significant role in the decisiveness of penetrating the essence of things though they are only means.

Here, because one cannot enjoy stones comprehensively, their limits are set on a relative plane, following a definite frontier and depending on his knowledge in stone enjoyment. Therefore, they do not have the final voice like Zen Buddhism when passing through the koans, or the first utterances given to the practitioner. These meditation stones, if presented to Zen practitioners, will become koan shortcuts. As a result, they are at all times in the bearing of being content, always appealing to people. Because they are content, no one can catch them: the more unattainable an object is, the more attractive it becomes. But, thanks to their unattainability, they can stir consciousness, thenceforth become surpassable. Therefore, the stones in this collection, first of all, can only be considered as objects attained in the relative aspect through their given names. And they always depend on the direct perception of those who behold them.

We do not need to read the words written under each stone. We have the right to contemplate them through our feelings, not necessarily be like this or like that upon the general view. Lacking a collective voice in relative terms, they form a different view of things from here. In the Zen mind, "from where and where to" they will turn into suspicion. And from these suspicions, if being pushed to the edge, then right at their foot, they will burst, turning into nothingness in a realistic view.

*****

VU GIA

"Thạch Thiên", bộ sưu tập đá quý hiếm

Thượng tọa – TS Thích Đồng Bổn: "Từ bộ sưu tập "Thạch Thiên" này, liên hệ với bài kệ của Sơ Tổ Thiên tông Trung Hoa, ngài Bồ Đề Đạt Ma: ***Giáo ngoại biệt truyền/ Bất lập văn tự/ Trực chỉ nhân tâm/ Kiến tính thành Phật*** (Truyền giáo pháp ngoài kinh điển/ Không lập văn tự/ Chỉ thẳng tâm người/ Thấy chân tính thành Phật), **tôi nghĩ đá vô ngôn nhưng lại ẩn chứa sức sống kỳ diệu của tạo hóa, của nhân sinh...**

Mừng Đại lễ Phật đản Liên Hiệp Quốc VESAK 2014 (Phật lịch 2558), Trung tâm Nghiên cứu Phật giáo Việt Nam, Ban Phật học Chùa Xá Lợi và nhà sưu tập Hàn Tấn Quang phối hợp tổ chức *Triển lãm Thạch Thiên* tại Chùa Xá Lợi (TPHCM), từ ngày 6.5 đến ngày 13.5.2014. Sau giờ khai mạc, hàng trăm người nhẹ bước thưởng thức vẻ đẹp của đá, của những "thiền tượng" mà tạo hóa đã tạc vào đá.

Từ "Thạch Thiên" nhìn lại "bản lại diện mục" của mình

99 hiện vật được trưng bày tại *Triển lãm Thạch Thiên* đã làm người xem bất ngờ, vì mỗi hiện vật đều có mỗi vẻ đầy ý vị thiền mà không hề có bàn tay can thiệp của con người. Thượng tọa – TS Thích Tâm Đức, Phó Viện trưởng Viện Nghiên cứu Phật học Việt Nam, cũng có nhận xét tương tự. Sau một vòng thưởng lãm,

Thượng tọa – TS Thích Tâm Đức cho biết mới đầu cứ tưởng là những bức thư pháp hoặc những bức tranh về đề tài Phật giáo được vẽ, được in trên đá, không ngờ đó là những viên đá có sẵn trong thiên nhiên; những đường vân trên đá tự nhiên lại hiện lên những hình ảnh rất lạ; có viên đá hiện lên hình Đức Thế Tôn đang đứng trang nghiêm nhìn xuống cõi Ta bà; có lắm viên đá có đường vân hiện lên những vị thiền sư đang nhập định, đang diện bích... “Phải nói, đây là bộ sưu tập lạ, chưa từng có”, Thượng tọa – TS Thích Tâm Đức khẳng định.

Phát biểu tại buổi khai mạc *Triển lãm Thạch Thiền*, nhà nghiên cứu Huỳnh Ngọc Trảng, có rằng những cục đá đang bày trước mắt chúng ta đây, nó không to, không hình dáng, không ngôn ngữ, nhưng trong nó hàm chứa một sức sống nghiêm nhiên như một quả núi hùng vĩ... Kỳ thật, chúng ta cho nó như một hòn núi cũng không quan trọng gì, quan trọng là cục đá này thể hiện ra cái linh khí của đất trời cùng cái lãng mạn hào phóng của tạo hóa; nó biểu hiện cái “tánh bản nhiên” của nó: Trầm định, cương ngạnh, kiên trinh, phác thật. Chúng ta là người giám thưởng đá nếu như không vì hình dáng và sắc màu của cục đá mà mê, cũng không vì nó là cục đá trải đường mà khinh, thì chúng ta hãy trực tiếp khế nhập vào “bản thể sinh mạng” của cục đá hầu tham nhiếp cái “bản lai diện mục” của nó mà quay về nhìn lại “bản lai diện mục” của mỗi chúng ta.

Quả thật như thế, rất nhiều người sau một vòng thưởng ngoạn rồi lại... một vòng quay lại và bần thần đứng trước viên đá mà mình vừa cảm nhận được “cái gì đó” toát ra từ những đường vân trên viên đá.

Ông Tô Văn Thiện (quận 4 – TPHCM), nói: “Với viên đá được đặt tên là “*Hố thẳm*” này, tôi thấy đôi bờ có khi bằng phẳng, có lúc chênh vênh như đời người vốn gặp phải. Nếu ai không biết dừng bước đúng lúc, đúng chỗ thì dễ dàng trượt xuống hố thẳm... Dường như thời nào, đời nào cái hố thẳm cứ như muốn “đón đợi” con người, bởi đã là người thì phải luôn đối diện với cái hố thẳm đang chờ phía trước. Nhìn đá mà ngẫm lại mình cũng thú vị, anh ạ”.

Lời nhắc nhớ về những giá trị khai ngộ

Theo nhà sưu tập Hàn Tấn Quang, để có bộ sưu tập “Thạch Thiền” này, anh đã để tâm hàng chục năm và cũng có nhiều cơ duyên xảo hợp mới nên... Gặp được viên đá “trúng ý mình”, anh đều khoe với anh em, bạn bè và cái vui nhất là anh em, bạn bè đều chia sẻ niềm vui ấy với anh. Nhiều nhà thơ đã “tức cảnh sinh tình” từ những viên đá sưu tập của anh. Nhà thơ Giang Nam viết:

*Bàn tay trên đá thuở nào
Như lời gởi tới ngàn sau kiếp người
Tâm thiền tỏa khắp muôn nơi
Vì hạnh phúc, vì cuộc đời bình yên.*

Đứng trước viên đá có tên gọi "*Bất nhĩ*", nhà thơ Ngô Văn Phú "ngộ" theo cách của mình:

*Phật tại tâm, Phật dạy
Ở hiền sẽ gặp lành
Lòng thành ắt Phật độ
Hà tất phải đua tranh.*

Nhà thơ Phạm Thiên Thư thì có cái nhìn khác:

*Buồn...
Buồn
Tôi hỏi cái tôi
Cái vừa mới đến
Cái đã đi rồi
lạ nhau?*

v.v... Lớp người trẻ hơn như nhà thơ Trương Nam Hương thì muốn chạm đến cái thanh tịnh, cái yên lặng của Thiên:

*Người thiên hay đá thiên đây
Nắng mưa quán tưởng gió mây kiết già
Đá vừa ta
lại ngoài ta
Lặng im cười khóc
Vỡ òa
Lặng im.*

Nói như nhà thơ, triết gia người Mỹ Ralph Waldo Emerson (1803-1882): "*Hãy kết thúc mỗi ngày và quên nó đi: bạn đã làm mọi việc có thể được. Bị vướng mắc và đối diện với chuyện vô lý, bạn hãy nhanh chóng quên hết đi. Ngày mai là một ngày mới; bạn sẽ phải bắt đầu ngày này trong thanh thản và với tinh thần cao, vì thế bạn không nên để chuyện không hay vướng bận mình*". Và bạn bè đã chia sẻ với "cách chơi" của anh, thế là vui.

Nhà sưu tập Hàn Tấn Quang, nói: "Với tôi, những tác phẩm "Thạch Thiên" được trưng bày ở đây như một lời nhắc nhở về những giá trị khai ngộ từ âm thanh của các công án thiền, như một sự hiển hiện khơi dậy những giá trị tâm linh mà dòng thời gian đã vô tình che lấp. "Thạch Thiên" – những tác phẩm do sự xói mòn của nắng mưa, sóng gió, đẩy đưa của tạo hóa – đã đem lại một vẻ đẹp thanh khiết, một nguồn vui vô tận, đối với ai đã hơn một lần trầm mặc trước lặng im để nghe ra những điều mà đất trời không nói".

Qua triển lãm này, anh muốn người thưởng ngoạn chú trọng đến cái tình vị, cái kỳ diệu mà tạo hóa đã tạc vào trong đá. Từ đó, người xem tìm đến cái nhiên tánh của đất trời mà hòa cái tình của mình vào cái tâm tĩnh lặng của vũ trụ để cảm nhận biết bao điều mà đời người đã, đang, sẽ, thậm chí chưa kịp nếm trải qua một vòng đời bận rộn, lo toan...

Thượng tọa – TS Thích Đồng Bổn, Giám đốc Trung tâm Nghiên cứu Phật giáo Việt Nam, cho hay: “Khi nhìn bộ sưu tập “Thạch Thiền” của anh Hàn Tấn Quang, tôi cứ như bị cuốn hút và mặc sức tưởng tượng nghĩ về chư Phật, chư Bồ tát đã hiển hiện trên từng viên đá riêng có của anh. Từ bộ sưu tập “Thạch Thiền” này, liên hệ với bài kệ của Sơ Tổ Thiền tông Trung Hoa, ngài Bồ Đề Đạt Ma:

Giáo ngoại biệt truyền/ Bất lập văn tự/ Trực chỉ nhân tâm/ Kiến tính thành Phật (Truyền giáo pháp ngoài kinh điển/ Không lập văn tự/ Chỉ thẳng tâm người/ Thấy chân tính thành Phật), tôi nghĩ đá vô ngôn nhưng lại ẩn chứa sức sống kỳ diệu của tạo hóa, của nhân sinh... bởi bộ sưu tập này không hề có bàn tay con người can thiệp”.

Có thể trong nhà, trong vườn của nhiều người có những khối đá, những viên đá to hơn, đẹp hơn, mang ý vị thiền hơn, song để có một bộ sưu tập “Thạch Thiền” của anh Hàn Tấn Quang cho người người thưởng lãm như thế này không dễ. Qua 99 hiện vật, đúng hơn là 99 tác phẩm của tạo hóa tạo tác được trưng bày tại Chùa Xá Lợi (TPHCM), mừng Đại lễ Phật đản 2014 (PL 2558), tôi nghĩ “Thạch Thiền” là bộ sưu tập đá quý hiếm.

VU GIA

"Meditation Stones", a rare gem collection

Venerable - Dr. Thich Dong Bon: "From this" Meditation Stones" collection, in connection with the stanza of the First Patriarch of Zen Buddhism, Bodhidharma: *Giáo ngoại biệt truyền / Bất lập văn tự / Trực chỉ nhân tâm / Kiến tính thành Phật* (Propagate Dharma outside the scriptures / Write no texts / Point directly to the mind / Comprehend one's nature and reach Buddhahood), I thought that the silent stones enclosed the miraculous vitality of Nature and human life.

Celebrating the United Nations Vesak Day 2014 (Buddhist calendar 2558), Vietnam Buddhist Research Center, the Buddhist Department of Xa Loi Pagoda, and collector Han Tan Quang jointly organized *the Meditation Stones Exhibition* at Xa Loi Pagoda (Ho Chi Minh City), from 6 May to 13 May 2014. After the opening ceremony, hundreds of people enjoyed the beauty of the stones and the "Zen masters" that Nature had carved into them.

From "Meditation Stones" looking back on one's true nature

The 99 artifacts on display at the Meditation Stones Exhibition amazed the audience, as each one had a meditative sense without any human intervention. Venerable - Dr. Thich Tam Duc, Deputy Director of Vietnam Buddhist Studies Institute, also commented similarly. After a viewing round, Venerable - Dr. Thich Tam Duc said at

first, he thought that it was calligraphy or paintings on the subject of Buddhism made on stones. He did not expect they were all-natural stones. The patterns on such stones showed very strange images. On a stone was displayed Sakyamuni Buddha standing solemnly looking down on the human world. There were a lot of stones with the stripe pattern showing the images of Zen masters facing the wall in samadhi. "I must say, this was a strange, unprecedented collection", Venerable - Dr. Thich Tam Duc affirmed.

Speaking at the opening ceremony of the Meditation Stones Exhibition, researcher Huynh Ngoc Trang said that the stones presented before our eyes were not large, being shapeless and silent; but they contained a natural vitality as that of a majestic mountain. However, that comparison was not the point; what mattered was that this stone manifested the spirit of Heaven and Earth and the liberal romance of Nature. It expressed its essence: unruffled concentration, unyieldingness, faithfulness, plainness. We appraised stones and enjoyed contemplating them. If not being passionate about their shapes and colors nor underestimating them because they were just road metal, we had better directly participate in their "life essence" so that each and every one of us could silently understand its "true nature" to return to our "true nature".

Indeed, a lot of people after a contemplation round, they returned to be dumbfounded before the stone that they just felt "something" emitting from the stone stripe textures.

Mr. To Van Thien (District 4 - Ho Chi Minh City), said: "With this stone named "Abyss", I found that sometimes both banks were even, sometimes as unsteady as life itself that humans had often encountered. If one did not know exactly when and where to stop, he could easily downslide into the abyss. It seemed that from time immemorial, the abyss had always been "waiting" for humans. Because being human means one had always been facing the chasm ahead. Contemplating the stones to reflect on ourselves was quite intriguing, bro".

The reminder of enlightening values

According to collector Han Tan Quang, in order to get this "Meditation Stones" collection, he had been minding stones for decades and had also had so many marvelous chances to obtain them. Whenever encountering a stone "to his desire", he always broke the news to his friends and delighted to have them share the joy with him. Many poets had been moved by his collected stones to write poems. Poet Giang Nam wrote:

*The hand on the stone in olden days
Is like a message to human life in the future.
Dhyana mind spreads all over the world
For the sake of happiness and of a peaceful life.*

Standing before the stone called "Non-dual", poet Ngo Van Phu was "enlightened" in his way: *Mind here and now is Buddha,
That's Buddha's teaching.
A good deed is never lost.*

*Buddha supports those
who are candid.*

What is the good of contending with others?

Poet Phạm Thiên Thư had a different perspective: *Blue ...
Sad ...*

*I ask myself
that which has just arrived
and that which has just left
are
unfamiliar with each other?*

Younger poet Truong Nam Huong wanted to touch the tranquility_the Zen serenity: *Are humans or rocks seated in meditation?*

*During rain and shine,
they visualize winds and clouds
while seated in a lotus posture.*

Stones are concurrently our inner and outer selves.

We weep and laugh inwardly.

Burst out. And quiet down.

Speaking like poet, American philosopher, Ralph Waldo Emerson (1803-1882): *"End it every day and forget it: you had done everything you could. If getting stuck and facing ridiculous things, quickly forgot them all. Tomorrow was a new day; you would have to start this day in peace and with a high spirit, so you should not have let yourself be troubled."* And his friends shared with him his way of enjoyment. That was enough for fun.

Collector Han Tan Quang said: "To me, the "Meditation Stones" works exhibited was like a reminder of the enlightening values from the sound of meditation koans, a manifestation that awakened the psychic values that time had inadvertently concealed. "Meditation Stones"_works created by the erosion of rain and shine, the winds and the waves and the Creator's pull and push - had brought about pure beauty, an endless source of joy, to anyone who had more than once been pensive towards silence to comprehend things that Heaven and Earth did not utter."

Through this exhibition, he wanted the audience to focus on the love taste, the magic that Nature had engraved on the stones. From there, viewers looked to the Nature of Heaven and Earth to blend their love into the quiet mind of the Universe to feel so many things that human life had not been and would not be able to experience through a busy life cycle occupied with worries.

Venerable - Dr. Thich Dong Bon, Director of the Vietnam Buddhist Studies Center, said: "When contemplating Han Tan Quang's Meditation Stones collection, I was fascinated, imagining that Buddhas, Bodhisattvas appeared on each of his stones. From this Meditation Stones collection, along with the teachings of the stanza by the First Patriarch of Chinese Zen Buddhism, Bodhidharma:

Giáo ngoại biệt truyền/ Bất lập văn tự/Trực chỉ nhân tâm/Kiến tính thành Phật
(*Propagate Dharma outside the scriptures / Write no texts / Point directly to the mind / Comprehend our nature and reach Buddhahood*), I thought rock stones hid in their silence the miraculous vitality of the Creator and human life. Just because there was no human intervention in this stone collection."

Maybe there were bigger, more beautiful, more Zen-like rock stones in many homes and gardens. But, to have a collection of "Meditation Stones" by Mr. Han Tan Quang on exhibition for public contemplation like this was not easy. Through 99 artifacts, more accurately 99 Nature's works, on display at Xa Loi pagoda (Ho Chi Minh City), to celebrate the 2014 Great Celebration on Buddha's Birthday (Buddha calendar 2558), I thought that "Meditation Stones" collection was a rare and precious stones collection.

HÀ ĐÌNH NGUYỄN

Tìm lời trong đá

Ông Hàn Tấn Quang - chủ biên *Tạp chí Kiến thức Ngày nay* hiện nắm giữ 2 kỷ lục: Người có bộ sưu tập 'thạch thiên' nhiều nhất (kỷ lục VN) và Bộ sưu tập tem di hình có số lượng nhiều nhất (kỷ lục châu Á).

Ông Quang kể rằng hơn 20 năm trước, công việc làm báo khiến ông lúc nào cũng bận rộn, đầu óc căng thẳng mà không biết xả stress bằng cách nào... Một lần đến chơi nhà người quen đang sửa nhà, thấy trong sân có đồng đá dự định làm hòn giả sơn, ông tình cờ nhặt được trong đồng đá đó một hòn đá dài khoảng gang tay có hình thù và hoa văn rất lạ.

Ông mang về nhà ngắm và khám phá ra hoa văn do trời đất tạo ra này lại giống hình một vị sư đang tọa thiền, càng nhìn càng thấy độc đáo, sống động. Ngắm đá bỗng thấy hồn lắng lại, ưu tư trong bụng bỗng như không còn đè nặng nữa...

Cho rằng đây là một cái "duyên" nên từ đó ông nảy ra ý định sưu tầm những viên đá có hình dáng, hoa văn để liên tưởng đến thế giới thiền học, dù ông không phải là một Phật tử thuần thành. Giới chuyên môn gọi loại hình sưu tầm đá là "ngoạn thạch", còn ông Hàn Tấn Quang gọi bộ sưu tập của riêng mình là "thạch thiên". Ông không phải dân chơi đá chuyên nghiệp, không bị ràng buộc bởi những tiêu chí về từng loại đá, màu sắc, độ cứng để nhận biết một viên đá có giá trị, mà chỉ có một tiêu chí là dưới góc nhìn của mình, viên đá đó, hoa văn kia trải qua biết bao mưa nắng, qua sự bào mòn, mài giũa của thiên nhiên đã để lại trên nó những "ẩn ngữ" của thiên.

Hơn 20 năm sưu tầm, đến nay bộ sưu tập "thạch thiên" của ông Hàn Tấn Quang đã có gần 200 "tác phẩm". Những viên đá có dáng dấp hoặc hoa văn mang hình những vị sư đang ngồi kiết già, những chú tiểu, Bồ Đề Đạt Ma, Quang năng tự tánh hay có khi là một dáng núi, một đáy vực, một vạt mây, một bóng người thấp thoáng... làm chột văng vẳng trong tâm trí người xem một bài kệ về lễ sinh tử: *Âm dương đôi bờ, đá ngồi tư lự, người cứ vẫn vơ, trời đất thị hiện, ngàn năm một ngày, đá mặc huyền nhiệm, tâm người còn ngây.*

Thường ngoạn đá không có chuẩn tắc nào để thể hiện đúng sự vật, mà hãy để nhãn quan và tình cảm khi nhìn hiện vật bật trào cảm xúc... Chủ nhân bộ sưu tập bộch bạch: "Cầm trên tay một viên đá đã lặng thầm trôi dạt từ đời này sang đời khác, từ dòng nước này qua dòng sông khác, ai mà không ngạc nhiên trước sự kỳ diệu của bàn tay mưa nắng... Tôi đi tìm đá và đá cũng tìm tôi, như một duyên kỳ ngộ giữa người và thiên nhiên". Họa sĩ Rừng đã phát biểu về "thạch thiền" của ông Hàn Tấn Quang: "Một hòn cuội nằm trong núi, dưới khe sâu hàng triệu năm vẫn là hòn cuội. Nhưng nó sẽ trở thành một tác phẩm nghệ thuật khi có ánh mắt của con người (nghệ sĩ) tìm tới".

Nhân đại lễ Phật đản Liên Hiệp Quốc Vesak (tháng 5.2014), thượng tọa Thích Đồng Bổn trụ trì chùa Xá Lợi (TP.HCM) đã mời ông Hàn Tấn Quang đem bộ sưu tập "thạch thiền" đến trưng bày tại chùa để các Phật tử xa gần có dịp thưởng lãm. Thượng tọa Thích Đồng Bổn đã nhận xét: "Tôi thấy anh Hàn Tấn Quang có cách chơi riêng và ít người sưu tập như anh. Khi nhìn bộ sưu tập "thạch thiền", tôi cứ bị cuốn hút và mặc sức tưởng tượng nghĩ về chư Phật, chư Bồ tát đã hiển hiện trên từng viên đá riêng có của anh. Tôi nghĩ đá vô ngôn nhưng lại ẩn chứa sức sống diệu kỳ của tạo hóa, của nhân sinh".

HÀ ĐÌNH NGUYỄN

Search for words in stones

Mr. Han Tan Quang - Editor of *Today's Knowledge Magazine* - held two records: The owner of the most numerous 'meditation stones' collection (Vietnam record) and the largest number of strange-formed stamps collection (Asia record).

Mr. Quang said that more than 20 years ago, journalism had made him always busy and stressful but he did not know how to relieve stress ... Once, upon his visit to a friend's house which was under repair, he found in the yard a pile of stones intended to be built into an imitation mountain. Then, he accidentally picked up from that pile a long stone about a hand span with very strange shape and pattern.

He took it home to examine and discovered that the pattern created by heaven and earth was like a monk seated in meditation. The more he looked at it, the more it became unique and vivid to him. And, unexpectedly the stone contemplation made his soul calm down, and all his anxiety in the chaotic life course seemed not to weigh him down anymore.

Considering the encounter as predestined affinity, he started collecting the rock stones with shapes and stripe patterns that made contemplators easily associate them to the Zen world despite that he was not a devout Buddhist. Experts called this type of stone collectibles "stones contemplation", and Mr. Han Tan Quang called his collection "meditation stones". He was not a professional stone enjoyment pursuer, nor bound by

the criteria of each stone type, color, hardness to identify a valuable stone. To him, the only criteria for stones were how much and how long the rock stone with such a pattern had undergone rain and shine, through Nature's erosion and polishing so that finally the "hidden language" of meditation was carved on it.

For over 20 years of collection, so far, Mr. Han Tan Quang's Meditation Stones collection had nearly 200 "works". The stones with shapes or stripe patterns like images of monks seated in lotus posture, little novices, Bodhidharma, light energy of self-nature, or sometimes a mountain, an abyss, a cloud, a looming shadow ... suddenly vibrated in the viewer's mind a verse about samsara _the cycle of births, deaths, and rebirths: *On both Yin and Yang; Stone seated thoughtfully; Humans wandering; Heaven and Earth appearing; Thousands of years being just one day; Stone being reticent mysteriously; Human mind being still innocent.*

Enjoying the stones did not have any standard for expressing things appropriately, but let the eyes and feelings when seeing the collectibles stirred our emotions. The collection owner confided: "Holding in hand a stone that silently drifted from generation to generation, from river to river, one was not surprised by the magic of rain and shine ... I searched for rocks stones, which also looked for me _ a predestined relationship between humans and Nature". Painter Rừng (Forest) spoke about Mr. Han Tan Quang's "Meditation Stones": "A pebble with millions of years buried deep in the mountain crevice was still a pebble. But it would become an artwork once it caught an artist's eyes.

On the occasion of the United Nations Vesak Celebration Day (May 2014), Venerable Thich Dong Bon, Xa Loi Pagoda (Ho Chi Minh City)'s abbot, invited Mr. Han Tan Quang to bring the collection of "meditation stones" to the temple for an exhibition. Venerable Thich Dong Bon commented: "I saw that Han Tan Quang had his way of enjoyment that few collectors got. Upon contemplating the collection of "meditation stones", I was fascinated. And, in my imagination, the images of Buddhas and Bodhisattvas appeared on each of his unique stones. To me, the silent stones contained the magical vitality of Nature and life."

NHẬT LỆ

PHÒNG VẤN NHÀ SƯU TẬP HÀN TẤN QUANG

“Thú chơi nào, tôi cũng cố gắng chơi hết mình”

Trong thế giới vô ngôn của Thạch thiền, có quá nhiều vĩa mạch triết lý sâu xa về vũ trụ, con người mà khi nhận ra không ít người giật mình. Nguyễn Du (1765 - 1820) từng nhận ra rằng: “Nghề chơi cũng lắm công phu”, nên chơi Thạch thiền cũng là thú vui tao nhã, là cách lắng lại mình để nghe những tiếng vọng tâm thức, để thấy cuộc đời còn lắm điều vui...

Sau khi nếm trải nhiều cay đắng, vui buồn của đời người, ông Hàn Tấn Quang bước vào thú chơi trí tuệ. Hơn một phần tư thế kỷ, ông “chèo chống” Tạp chí Kiến thức ngày nay và được bạn đọc gần xa ủng hộ, để đến hôm nay, Tạp chí "Kiến

thức ngày nay" vẫn đều đặn đến tay bạn đọc mỗi tháng 3 kỳ vào các ngày 1, 10, 20. Và thời gian rỗi rảnh ông đã tìm đến thú chơi khác, đã được xác lập kỷ lục Việt Nam: Thạch thiên và Tem. Theo cách nói vui của những người quen biết là ông đã chơi và xác lập kỷ lục Việt Nam thứ nặng nhất (đá) và thứ nhẹ nhất (tem). Cách chơi của ông Hàn Tấn Quang đúng như Nguyễn Công Trứ (1778 - 1858) từng nói: **“Chơi cho lịch mới là chơi/ Chơi cho đài các...”**.

PHÓNG VIÊN : Xin ông cho biết về cơ duyên ông đến với Thạch thiên?

- Nói cơ duyên là nói đến cái duyên may mà tạo hóa định sẵn chứ không phải do con người. Nhưng trong chuyện sưu tập và thưởng ngoạn Thạch thiên của tôi một phần do cơ duyên và một phần do “tính toán” của con người.

Một lần đến thăm nhà bạn, gặp lúc bạn đang xây nhà, nhìn vào đồng đá, tôi thấy có những viên đá có đường vân khác lạ. Nhưng thú “ngoạn thạch” đã có từ xa xưa, đã có không biết bao nhiêu sách viết về thú chơi này.

Theo Trần Văn Toàn trong tác phẩm "**Hành trình vào triết học**" (NXB Tri thức, 2009), thì đá là vật trường tồn vì nó vững chãi. Trông vào tảng đá xù xì, có một hình thù kỳ quái không do bàn tay con người nặn ra, ta có thể nhận thức được một lối hiện hữu vững bền, khác hẳn các biến chuyển của cuộc đời, khác hẳn lối hiện hữu quen thuộc của thế giới nhân văn. Nhân loại cũng dùng hai chữ “giang san”, “sông núi” để chỉ xứ sở ...

Từ xa xưa, cả phương Đông lẫn phương Tây, người ta cho rằng, đá còn là chỗ xuất hiện của thần thánh. Ngày nay, những viên đá từ trời rơi xuống (thiên thạch) cũng được người ta tìm mua với giá không rẻ...

Do đó, thú sưu tập đá không có gì mới, nhưng luôn hấp dẫn nhiều người. Nếu lặp lại thú chơi của người xưa cũng có cái hay của nó, song tại sao ta không tìm ra những cái mới từ thú chơi ấy? Đó là suy nghĩ ban đầu định hình trong tôi về thú sưu tầm đá. Và tôi đã tìm đến Thạch thiên!

PHÓNG VIÊN : Qua bộ sưu tập “Thạch thiên” của ông, chắc hẳn ông phải biết, thậm chí phải có nghiên cứu chút ít về Thiên tông, nhất là Thiên tông Đại thừa thì mới có được bộ sưu tập đồ sộ và lạ mắt, hấp dẫn người xem như thế?

- Khi qua một vòng hoa giáp, tôi thấy rằng ở đời muốn tìm cái gì gọi là riêng có của mình thì mình phải đầu tư công sức, lao tâm khổ tứ mới có chút hy vọng, chứ mọi thứ không phải “từ trên trời rơi xuống”. Khi định hình thú chơi đá “Thạch thiên”, tôi tham khảo sách thiên, trao đổi với bạn bè, với những tu sĩ Phật giáo hiểu biết về Thiên tông Đại thừa. Và từng bước, tôi hiểu được chút ít “da lông” bài kệ của Sơ Tổ Thiên tông, ngài Bồ Đề Đạt Ma:

**Giáo ngoại biệt truyền
Bất lập văn tự
Trực chỉ nhân tâm
Kiến tính thành Phật**

(Truyền giáo pháp ngoài kinh điển/ Không lập văn tự/ Chỉ thẳng tâm người/ Thấy chân tính thành Phật).

Từ đó, tôi bắt đầu thích thú khi tìm được viên đá có những đường vân mang nặng chất Thiền. Lắm lúc, tôi ngồi một mình với viên đá, với chén trà, ngẫm lại cuộc đời, nhìn tới tương lai... Có những viên đá khi tôi tạm đặt cho nó một cái tên (dù nó không cần có tên) như: Vô minh tiềm ẩn hay Thiền ngộ... lại gọi lên trong tôi nhiều điều suy nghĩ về cõi đời ô trọc này.

Cái thú của bộ Thạch thiền mà tôi dày công sưu tập là mỗi người nhìn thấy nó đều có cảm nhận riêng không ai giống ai; thậm chí mỗi lần nhận diện là dấy lên mỗi tâm tình khác...

PHÓNG VIÊN: *Sau khi bộ sưu tập “Thạch thiền” ra mắt công chúng và được xác lập Kỷ lục Việt Nam, ông có nhận thêm được... “dư âm” nào nữa không?*

- Theo Thượng tọa Thích Đồng Bồn, trụ trì chùa Phật học Xá Lợi (Quận 3, TPHCM), thì người có duyên lắm mới tiếp nhận được bộ sưu tập Thạch thiền như thế.

Những viên đá được tôi gọi là “Thạch thiền” đã có từ ngàn xưa, đã trải qua bao mùa mưa nắng và đã có biết bao người đạp dưới chân, ngồi trên nó mà nào ai biết mình đang giẫm đạp lên những tác phẩm nghệ thuật trời ban cho con người. Ngẫm lại, tôi thấy cũng đúng.

Và sau ngày triển lãm (thượng tuần tháng 5.2014 tại chùa Phật học Xá Lợi), có vị Hòa thượng muốn thỉnh bộ sưu tập "Thạch thiền" này về trưng bày nhân dịp khánh thành một ngôi chùa, nhưng tôi chưa thống nhất ở một số điểm. Một nhà sưu tập ở Hồng Kông cũng quan tâm, mời tôi mang qua triển lãm và họ đồng ý mua bảo hiểm cho bộ sưu tập này.

Như đã nói ở trên, thú chơi đá đã có từ thời xa xưa. Nhiều nước có riêng bảo tàng cho thú “Ngoạn thạch” này, như Nhật Bản, Trung Quốc, Myanmar, Thái Lan..., song chưa có nơi nào tập trung chủ đề Thạch thiền như tôi. Và đây là cái riêng có của tôi.

PHÓNG VIÊN: *So với thú chơi đá theo cách riêng có của ông, thì thú chơi tem có gì khác?*

- Cũng là những thú chơi tao nhã, nhưng mỗi thú chơi đều khác nhau. Và chính vì khác nhau nên mới hấp dẫn người chơi, hấp dẫn người thưởng ngoạn.

Người chơi tem giống như được mang đôi hài vạn dặm. Ví dụ, qua con tem của đất nước Tonga hay Bhutan, người chơi phải tìm hiểu đất nước ấy như thế nào, nằm ở vị trí nào trên trái đất này, dân số bao nhiêu, giàu hay nghèo hơn đất nước mình, đất nước ấy theo chế độ quân chủ hay dân chủ cộng hòa, hay cộng hòa...

Người chơi tem cũng như người thưởng ngoạn tem thường phải cố gắng thu thập, mở rộng kiến thức của mình qua con tem. Nhìn những di tích lịch sử, di tích văn hóa, di sản thế giới, danh nhân văn hóa, danh nhân lịch sử... trên những con tem giúp ta hiểu thêm, yêu thêm cuộc đời này. Nếu không tìm hiểu kỹ những con tem ấy, chúng ta dễ bị “mù” kiến thức. Đôi hài vạn dặm mà tôi ví ở đây là như thế!

PHÓNG VIÊN: *Nghe nói vừa rồi, ông có đề nghị cho phép tư nhân tham gia từng phần với Nhà nước in những con tem đặc biệt. Vì sao ông lại có đề nghị ấy?*

- Từ thực tế sau thời gian dài sưu tập tem, tôi thấy một số nước kết hợp làm như thế, tại sao mình không làm? Ví dụ, với khoảng 10 triệu người chơi tem trên thế giới, ta làm ra một số tem đặc biệt tỷ lệ tương ứng hợp lý để bán cho họ sưu tập. Chuyện kinh doanh này, một số nước đã làm và cũng thu bộn tiền. Cách kiếm tiền này rất có văn hóa, chúng ta bỏ qua cũng... tiếc! Đó là sự khác biệt, tôi thấy cần phải học để vận dụng vào những thú chơi và kinh doanh của mình.

PHÓNG VIÊN: Ông nói đến “những thú chơi”, chắc ông không chỉ có bộ sưu tập “Thạch thiên” và sưu tập tem đã được xác lập Kỷ lục Việt Nam, Châu Á?

- Tôi đã đọc đâu đó, còn nhớ câu thơ của Đỗ Phủ:

Văn chương thiên cổ sự

Đắc thất thốn tâm tri

(Văn chương là chuyện ngàn đời/ Thành công, thất bại lòng này biết thôi).

Vận câu thơ này vào những thú chơi của tôi cũng không sai mấy. Bộ sưu tập Thạch thiên và bộ sưu tập tem của tôi do anh em biết mà đề xuất, thậm chí còn đề xuất bộ sưu tập tem của tôi xác lập Kỷ lục Châu Á. Tôi còn có cái thú sưu tập đồ đồng, đồ gỗ, đồ sành sứ, gốm vui, đất nung, tranh sơn dầu... cũng giống như cái sở thích làm báo hơn 45 năm qua. Thú chơi nào, tôi cũng cố gắng hết mình và chỉ cần “**lòng này biết thôi**” cũng đủ vui một đời!

PHÓNG VIÊN: Từ kinh nghiệm bản thân qua những thú chơi tao nhã của mình, ông có lời khuyên nào cho lớp trẻ?

- Sưu tập “Thạch thiên” hay sưu tập tem của tôi cũng học người đi trước, song phải biết tạo nên sự khác biệt. Về kinh nghiệm thành đạt của đời người, sách xưa có nói: Tới 70 tuổi, con người sẽ đạt đến tình trạng rất hoàn hảo về cách xử sự và xử thế. Nhờ đó mà mỗi khi người ta định nói điều gì hay làm việc gì thì tự nhiên thể hiện đúng với chủ tâm của lòng mình, muốn sao được vậy, và không bao giờ vượt ra khỏi khuôn khổ của đạo lý hay lẽ thường.

Vào tuổi này, tôi cũng hiểu chút “da lông” của thánh nhân nên không muốn “khuyên bảo” gì ai, dù đó là lớp người trẻ. Nhưng nhìn lại những thú chơi của mình, như những bộ sưu tập cũng như gần 900 số báo “Kiến thức ngày nay” phục vụ bạn đọc hơn 25 năm qua, tôi thấy rằng, làm bất cứ việc gì cũng phải có đam mê, còn không thì..., chứ không nên làm cho có, làm qua loa, chiếu lệ. Nếu ai vào việc cũng như thế thì nói theo ngôn ngữ nhà Phật, đó là thời “mạt pháp”, cần nên tránh, bởi cuộc đời này có rất nhiều điều đáng yêu.

Xin cảm ơn ông!

NHẬT LỆ

NHẬT LỆ

INTERVIEW of COLLECTOR HAN TAN QUANG

" I devote myself to enjoying any recreation I embark upon"

In the silent world of Meditation Stones, there are so many profound philosophical branches about the universe and humans that startle a lot of people who realize. Nguyen Du (1765 - 1820) recognized: "The pastime is also very elaborate"; so, enjoying Meditation Stones is also a refined pleasure, a way of quieting oneself to hear the echoes of consciousness, to see that life still has so much fun ...

After experiencing a lot of bitterness, joy and sadness in life, Mr. Han Tan Quang stepped into his intellectual hobby. For more than a quarter of a century, he "weathered" Today's Knowledge Magazine. Having been supported by readers so far, Today's Knowledge Magazine is now regularly available 3 periodicals per month on day 1, 10, and 20. In his free time, he got two hobbies, which set Vietnam records: Meditation Stones and Stamps Collections. According to his friends in a joking way, he enjoyed and set Vietnam records for the heaviest (stones) and the lightest (stamps) things. Mr. Han Tan Quang's way of enjoying is exactly like what Nguyen Cong Tru (1778 - 1858) once said: **"Enjoyment must be sophisticated to be authentic / It must be magnificent for people to admire"**.

REPORTER: Could you tell us about your predestined affinity with Meditation Stones?

- Predestined affinity refers to the attraction predetermined by the Creator. But in my collection and enjoyment of Meditation Stones, it is partly due to predestined relationships and partly due to human "calculations".

Once, I visited my friend during his house building process. Looking at the pile of stones, I noticed stones with various stripes. However, the recreation of "Stones Appreciation" has existed since time immemorial. There have been numerous books on this hobby.

According to Tran Van Toan in his work "Journey to philosophy" (Tri Thức Publishing House, 2009), the stone is a perpetual object thanks to its solidity. Looking at a rough stone with a strange shape not made by human hands, we can realize a sustainable way of existence, different from the changes of life, distinct from the usual actuality in the human world. People also use the words "country" and "rivers and mountains" to refer to the land ...

Long ago, both the Orient and the West have thought that the area of stones is also God's realm. Today, people seek for those stones falling from the skies (meteorite) at upmarket prices.

Therefore, the stones collecting hobby is nothing new, but it always attracts lots of people. Enjoying the ancients' recreation is fine, but why have we not found novel things out of it? That was my initial thought relating to the stones collecting pastime. And I have come to the Meditation Stones!

REPORTER: Via your collection of "Meditation Stones", you must certainly know, even do a little research on Zen Buddhism, especially Mahayana Zen Buddhism, to have such a large and fancy collection appealing to viewers like that?

- When going through a period of 60 years in life, I found that if desiring to own something, I had to invest my effort and hard work to get a little hope. Things do not fall out of the blue sky. When shaping the hobby of enjoying "Meditation Stones", I consulted

meditation books, exchanging with friends, with Buddhist monks knowing about Mahayana Zen Buddhism. And step by step, I understood a little bit of "the outer layer" of the stanza by the First Patriarch of Zen Buddhism, Bodhidharma:

Giáo ngoại biệt truyền

Bất lập văn tự

Trực chỉ nhân tâm

Kiến tính thành Phật

(Propagate Dharma outside the scriptures / Write no texts / Point directly to the mind / Comprehend one's nature and reach Buddhahood).

Thence, I began to enjoy searching for stones with stripe patterns bearing Zen attributes. Sometimes, I sat alone with a stone and a cup of tea, reflecting on my life and thinking of the future ... There were stones which I temporarily named (though they don't need names) like: Latent Ignorance or Meditation Anger ... arousing in me a lot of things to ponder about this impure world.

An intriguing thing about the Meditation Stones set that I worked so hard to collect was that anyone beholding it got a unique perception; even each time of identifying sparked a different one ...

REPORTER: *After the collection of "Meditation Stones" was publicized, achieving a Vietnam Record, did you get ... any more "repercussions"?*

- According to Venerable Thich Dong Bon, abbot of the Xa Loi Buddhist temple (District 3, Ho Chi Minh City), only those with predestined conditions could get an insight into such a collection of Meditation Stones.

The stones which I called "Meditation Stone" had existed for thousands of years, having gone through so much rain and shine with countless people having stepped and sat on it, not being aware that they were trampling on artistic works endowed to humans by Heaven. Pondering on that, I felt it's true.

After the exhibition day (May 5, 2014, in Buddhist temple Xa Loi), a Venerable was in the request of this collection of "Meditation Stones" to display on the occasion of a temple inauguration, but I didn't agree on a couple of points. A collector in Hong Kong also keen on it invited me to bring them to the exhibition there and agreed to buy insurance for my collection.

As mentioned above, the stone enjoying pastime had existed since time immemorial. Many countries had their own museums for this "Meditation Stones" hobby, such as Japan, China, Myanmar, Thailand ... But no country ever had a themed exhibition of "Meditation Stones" as mine. This was my own way.

REPORTER: *What was the difference between the hobby of collecting stamps and the hobby of enjoying stones in your own way?*

- Both were refined recreations, but they were different from each other. And their discrepancies made them appealing to collectors and contemplators.

A stamp collector was like a man wearing a pair of thousand-mile shoes. That meant, via Tonga or Bhutan's stamps, the collectors had to find out about the country, its location, population, whether it was richer or poorer than his country, its regime _ monarchy; republic democracy, or republic ...

Stamp collectors, as well as contemplators, often had to try to acquire and broaden their knowledge through stamps. Looking at images of historical relics, cultural relics, world heritages, cultural celebrities, historical celebrities ... on stamps helped us understand and loved this life more. If we did not study these stamps carefully, we were easily knowledge - blind. That's why I correlated them with a pair of thousand-mile shoes!

REPORTER: *It was said you had recently proposed that the private sector cooperate with the State to print special stamps. Why did you suggest so?*

- Actually, after so long a time collecting stamps, I learned that some countries had done so; thus, why didn't we do similarly? For example, with about 10 million stamp collectors across the world, we could make some special stamps with reasonable proportions to sell to them. Several countries had done this business and made a lot of money. This way of making money was very culture-oriented but we ignored it ... unfortunately! That was the difference. I found it necessary to learn to apply to my hobbies and business.

REPORTER: *When talking about "hobbies", perhaps you haven't only got the collections of "Meditation Stones" and Stamps that achieved Vietnam and Asia records?*

- I have read Do Phu's verses:

Văn chương thiên cổ sự

Đắc thất thốn tâm tri

(Literature is a matter of thousands of generations / Only me myself know about success and failure.)

This verse was applicable to my hobbies. My "Meditation Stones" and Stamps collections were promulgated by my friends, who even proposed for my Stamps collection to achieve the Asia Record. I also enjoyed the hobby of collecting bronze, woodwork, crockery, pottery, earthenware, oil paintings, etc., besides my journalism hobby for more than 45 years. To each and every hobby, I always devoted myself, and just "**my heart knows**" was enough for me to be happy throughout my lifetime!

REPORTER: *From your own experience in your refined pastimes, what advice would you like to give to young people?*

- To collect the "Meditation Stones" or Stamps I had to learn from the predecessors, but I knew how to make a difference. Regarding successful experiences in human life, the ancient book said: By the age of 70, people achieved perfect manners and behaviors. Thanks to that, anytime one wanted to say or do something, he naturally implemented it with his heart's true intention to get what he wanted, never trespassing against the scope of morality or common sense.

At this age, I also understood a little of Saints' wisdom; thus, I did not want to "advise" anyone, even young people. But reflecting on my hobbies, like the collections and nearly 900 issues of "Today's Knowledge Magazine" serving readers over the past 25 years, I found that doing anything requires passion. Otherwise ..., one should not have done things perfunctorily. If everyone did things deficiently, then speaking in Buddhism's language, it was The Degenerate Age of Dharma, that should be avoided. Because there have been so many lovely things in this life.

Thank you, sir!

HỒ CÔNG KHANH

Chơi với Thạch thiên

Cảm nhận của người sưu tập luôn là một ẩn số và chính từ những ẩn số này đã giải mã những điều thú vị, cũng như đã đem lại biết bao giá trị phong phú từ những cách nhìn khác nhau về văn hóa cho từng thú chơi tao nhã.

Họ, những người sưu tập đã thách thức với thời gian để gìn giữ những phẩm vật bằng tất cả đam mê cháy bỏng, để cho chúng ta có dịp nhìn thấy tận mắt những điều kỳ diệu đã và đang tồn tại.

Khi tôi viết để giới thiệu với bạn đọc về một nhân vật, một con người đang có bộ sưu tập “Thiên sư trên đá” cũng có nghĩa là tôi đang chấm bút vào mực của tấm lòng mình, để viết một điều gì đó mà mình đã trải qua, đã chiêm nghiệm, để chia sẻ và đánh động những rung cảm sâu lắng đang thăm lặn tri ngự trong lòng của mỗi mỗi chúng ta.

Nhà sưu tập Hàn Tấn Quang

Hai mươi năm, không phải là quá dài cho hành trình của người sưu tầm đá nhưng với chừng đó thời gian cũng đã đem lại cho tôi một số kiến thức cơ bản về bộ môn nghệ thuật này. Một loại hình mà chính bản thân nó cũng đã kén chọn kẻ tri âm, vì tâm tư với đá mỗi người mỗi khác, nên tình vị của đá cũng muôn hình vạn trạng.

Trong quá trình đó, tôi đã đi dưới mưa dầm nắng dãi, đã nhiều lần đến nơi “sơn cùng thủy tận”, đã gặp và quen biết nhiều người cùng một nỗi đam mê, cũng như tôi đã đọc và tham khảo nhiều tư liệu về đá của Trung Quốc, Nhật Bản, Hàn Quốc là những quốc gia có bề dày về loại hình nghệ thuật này. Mỗi nền văn hóa, mỗi một con người, đều có chung một cảm nhận về vẻ đẹp và sự kỳ diệu của thiên nhiên, nhưng bên cạnh đó luôn có một cách nhìn khác nhau về sự biểu lộ tâm tình của mình với đá (ngoạn thạch, cung thạch, ái thạch, tàng thạch, thưởng thạch...). Những hình thức đó đều nói lên một quá trình khác nhau về sự tri ngộ giữa người với đá, nhưng với tôi, cho dẫu những nguyên tắc đó đã trở thành qui ước thì vẫn còn nhiều điều đáng bàn đáng nói. Vì những qui ước đó vẫn quá chú trọng đến thông số về độ cứng, về chuyên môn của địa chất học và quên đi sự

kỳ diệu của bàn tay mưa nắng, quên đi lời tự tình thâm lặng của tạo hóa đã dâng tặng cho con người, cũng như những họa sỹ vô hình đã tạc vào đá những hình ảnh lung linh mà không cách gì con người làm được. Với cách chơi như thế vẫn còn là cách chơi của người “đăng đàn” mà chưa phải là cách chơi của người “nhập thất”.

Rồi cũng từ những cuộc rong ruổi đó, trong cuộc hành trình tìm kiếm kẻ tri âm, tôi đã có duyên may gặp được một con người*. Công việc anh làm và những điều anh thích có thể trái ngược nhau, nhưng ở đó lại toát ra một sự trải nghiệm về đời sống tâm linh tuyệt đẹp. Anh có một tâm hồn hiền hòa thơ mộng, anh thực sự biết rung động trước cái đẹp và cũng thật sự biết rung động trước cái xót xa và đau thương của thân phận con người.

Không gian anh sống nằm ngay trong lòng phố Sài Gòn, có thể nơi đó buộc con người phải giảm đi tính cách lãng mạn để nhường lại cho những bộn bề của mưu sinh trong cuộc cơ cầu. Anh không thường xuyên trực tiếp làm công việc của một người sưu tầm đá nhưng anh có một thái độ yêu đá tha thiết khi nhìn thấy đâu đó hình ảnh của con người ngồi trầm mặc để chiêm nghiệm sự sinh diệt đã và đang từng phút trôi qua trong dòng đời bất tận.

Nếu không phải chỗ thâm giao, thì có lẽ bộ sưu tập “thiền sư trên đá” cũng được anh cất giữ kín đáo để thưởng ngoạn. Tôi thật sự bất ngờ khi bắt gặp không gian tâm linh anh đang có, những hình ảnh thiền sư trên đá với nhiều tư thế khác nhau. Nơi đó (theo anh) không có những thói hư tật xấu, không có những tâm lý đố kỵ, ty hiềm, những hình ảnh ấy là tấm gương để con người có cơ hội nhìn lại chính mình, để nghe ra tiếng nói từ sâu thẳm trong tâm thức, để sống nhẹ nhàng, hài hòa trong những bộn bề danh lợi đua chen.

Trong đôi mắt anh khi nhìn vào những viên đá, tôi có cảm giác như anh đang nhìn bóng dáng của chính mình được phản chiếu trên nền về chân thiện mỹ. Anh nói: “Nếu một ngày đi qua vì công việc bận rộn mà anh không được nhìn vào những hình ảnh thiền sư trên đá thì anh cảm thấy không bình an và dường như thiếu hẳn một điều gì đó không chịu được, hay nói một cách khác là tâm tư sẽ thanh thản hơn khi mỗi ngày qua được nhìn lại những viên đá của mình.”

Anh xem bộ sưu tập như những người thầy vô tướng, làm phát khởi trong anh biết bao suy nghĩ đẹp để dâng tặng cho đời... và anh như người giữ lại linh hồn của giá trị vô ngôn. Hình ảnh của những vị thiền sư đó đã mang trong người biết bao nhiêu công án hiểm hóc của tử sinh, đã xóa tan những chân lý dị đồng. Nơi đó ta và người, tình và cảnh bỗng trở nên tịch mặc không không. Hơn nữa trong từng viên đá, từng dáng dấp đều chứa đựng sự hùng vĩ phiêu linh, chứa đựng những tâm tư “nghìn năm không nói”, đá âm thầm cho gió ngàn gào thét, cho tuế nguyệt đọa đầy và trong đó cũng có trăng thanh gió mát, nắng quái tà dương, khói mờ sương phủ mà thú vị hơn là ít ai biết trong đá lại có tình cố quận, tình tha hương của tấm lòng người sưu tầm đá.

Về một khía cạnh khác, tuy anh không phải là “người trong nghề” nhưng anh đã có một đôi mắt tinh tường của người thưởng ngoạn, cho dù anh không lấy tiêu chí nghiêm ngặt của mỹ học cũng như địa chất học, nhưng bộ sưu tập thiền sư

trên đá cũng quá phong phú về chất liệu cũng như màu sắc và kết cấu thật sự đã làm tôi bất ngờ, với hình ảnh của ngài Bồ Tát Địa Tạng đang phát hạnh nguyện cứu độ chúng sanh nơi địa ngục, hay Tổ Sư Đạt Ma cứu niên diện bích, hoặc có những vị trông giống như Thập Bát La Hán mà đặc biệt nhất là viên đá thiền sư bằng thạch anh tím đã để lại trong tôi một sự khâm phục đối với bộ sưu tập của anh. Hơn nữa trong bộ sưu tập đó có đầy đủ những chất liệu đá của các vùng miền kéo dài suốt địa hình đất nước. Lại càng độc đáo hơn là trên gần 150 tác phẩm mà cùng một chủ đề thì quả là hiếm thấy. Tôi cho đó là một duyên lành của người có tâm đạo. Khi anh đã chọn cho mình một cách thưởng ngoạn thiền liêng như thế. Tôi cũng rất e ngại đề cập đến giá trị kinh tế của từng tác phẩm, vì điều đó chắc chắn sẽ là một quan ngại với anh. Hơn nữa đâu có ai định giá một cách chính xác về những tác phẩm nghệ thuật và nhất là những tác phẩm nghệ thuật của thiên nhiên.

Anh tâm sự: “Mọi giải thích cho một tác phẩm nghệ thuật của tạo hóa đều rất mong manh dù đó là những khát khao hoặc hoài vọng về một cái đẹp vĩnh hằng. Tốt nhất nếu có thể hãy để chúng tồn tại với những yêu thương của người thưởng ngoạn.”

Tôi đã bao năm leo đèo vượt suối, dãi nắng dầm mưa cũng như giao du với nhiều người yêu đá mà mấy ai có được nhiều tác phẩm thiền sư trên đá như anh. Có lẽ tạo hóa cũng đã ưu ái dành cho anh những vị tình đặc biệt. Nhận được những ưu đãi đó nên anh cũng có một thú chơi đã khác người. Anh không như Mễ Phế thời Nam Tống yêu đá đến độ cuồng dại, khăn áo chỉnh tề quỳ lạy đã xin gọi đá bằng “anh”. Cũng không như một Hình Vân Phi trong “Thạch Thanh Hư” (Liêu Trai Chí Dị - Bồ Tùng Linh).

Anh, chỉ là anh, người yêu đá thâm lặng thiết tha, anh đang từng ngày đánh thức linh hồn của đá trong bộ sưu tập của mình.

Trước khi bài này khép lại, tôi vẫn ước ao một ngày nào đó bộ sưu tập thiền sư trên đá của anh được mọi người cùng thưởng ngoạn.

Enjoying Meditation Stones

Collectors' perception is always a mystery, and these hidden codes did decode interesting things, as well as brought about a lot of values from various cultural perspectives for each refined hobby.

They, the collectors who have challenged against time to preserve invaluable things with all their burning passion, giving us the chance to see firsthand the miracles that have existed.

When introducing to readers a character, the person possessing the collection of "Meditation Stones", I was writing with the ink of my heart, to describe something I had experienced, contemplated, shared and stirred the deep emotions that had silently dwelled in our hearts.

Collector Han Tan Quang

A span of twenty years was not too long for the journey of stone collectors but it did provide me with some basic knowledge about this art. A kind of art that was choosy in selecting soulmates, because people's love for stones was diversified, stones' love taste was also multifaceted.

During that process, I had walked in the rain, had gone to "the ends of the earth" many times and met a lot of people with similar passion. I also read and consulted various materials about the stones of China, Japan and South Korea_ where this type of art had been prolific. All cultures and men had shared the common feeling about the beauty and the magic of nature. However, they always had their personal views when expressing their feelings for stones (stone contemplation; stone worship, stone love; stone storage; stone enjoyment ...). All those forms conveyed a variety of enlightenment processes between humans and stones. But to me, even though those principles had become conventions, there were still many things worth discussing. Those conventions still focused too much on the parameters of hardness, on the specialties of geology and completely forgot the magic of rain and shine, the quiet self-exposure of Nature to humans. The Creator, as well as invisible painters, had carved into stones sparkling images that no human could do. Such a way of enjoyment was still the preachers' way, not the retreatants'.

Then, from those wanderings along the journey to find soulmates, I was fortunate to meet a person*. The work he did and the things he liked might be contradictory to each other, but there exuded a beautifully spiritual experience. His was a gentle and poetic soul, which was easily moved by the beauty and human sufferings.

Where he lived was right at the heart of Saigon. A place that perhaps forced people to scale down their romance to take up the turmoil of livelihood in the pursuit of living. He had not often directly done a stone collector's work though he had a passionate attitude of love for stones when catching somewhere the image of a man seated quietly to contemplate the coming and leaving of things through the endless vicious circle of life and death.

If it had not been for his soulmates, he would have kept secret the collection of Meditation Stones for self-enjoyment. I was amazed to see his spiritual realm with images of Zen masters in various positions on stones. In that world (according to him), there were no bad habits, no jealousy, no envy. Those images were like a mirror for people to get a chance for reflecting upon themselves, to comprehend voices from the depth of their mind, to live quietly and harmoniously in the chaotic course of fame and wealth.

Looking into his eyes when he contemplated the stones, I felt like he was looking at his silhouette reflected on the path to the truth, the good, and the beauty. He said: "If I could not contemplate the images of Zen masters on the stones just for one day due to being over-busy, I would feel insecure and deprived of something unbearably. In other words, my mind would be more peaceful if I could contemplate the stones daily."

He considered the collection as his imageless masters, who had aroused in him so many beautiful thoughts to offer in life. And he was like the one who had retained

the soul of the silent values. The images of those Zen masters with so many thorny koans of life and death eradicated similarities and dissimilarities of the truth. There, we and other people, sensations, and outside scenes suddenly became solitary and meditative. Moreover, in each stone, every appearance signified an adventuresome majesty, filled with the thoughts on a thousand-year silence. The quiet rock stones had survived from wuthering jungle winds through countless years of a harsh existence. However, hidden in them were also beautiful nights with a bright moon and cool breeze, the sunset light, the hovering smog... And the most intriguing things that few had ever known were the stone collector's sentimentality for his native land as well as his nostalgia concealed in stones.

On the other hand, although not being a professional, he had the keen eye of a contemplator regardless of the strict criteria of aesthetics as well as geology. The collection of Zen masters on rock stones so rich in materials as well as colors and textures indeed amazed me. On those stones were the images of the Bodhisattva making the vows to save sentient beings in hell, of the 9-year-facing-the-wall Patriarch Bodhidharma, and of those looking like the Eight Arhats. The most special was the amethyst Zen master stone, which sparked in me a deep admiration for his collection. Moreover, the stones collection had got stone materials from regions throughout Vietnam. It was even more unique that nearly 150 works were on the same topic _ quite a rare occurrence. I thought it was a good predestined relationship for spiritual people. When he chose for himself such a divine enjoyment, I hesitated to mention the economic value of each work, as that would disturb him. Besides, no one could accurately assess the artworks, especially Nature's artistic works.

He confided: All explanations for Nature's works were very uncertain though it was the desire or the longing for eternal beauty. Best, if possible, let them exist with love from contemplators.

I had spent many years climbing passes, crossing streams, exposing myself to rain and shine to interact with many stones lovers; but, few of them had a lot of works with images of Zen masters on stones as he. Perhaps the Creator favored him with special affection. Having got these privileges, he had enjoyed a special Stones hobby, not similar to any other enjoyment pursuer. He was not like Me Phe in the Southern Song time, who loved rock stones so wildly that he prostrated before the stones and asked for permission to call them "my elder brothers". Nor was it like Hinh Van Phi in Thach Thanh Hu (Strange Stories from a Chinese Studio - Bo Tung Linh).

He, just himself, who had loved stones silently and heartily, was waking the soul of rock stones in his stones collection every day.

Before the closing of this article, I still wished that one day his collection of Zen masters on rock stones would be enjoyed extensively.

Bí ẩn những vị chơn tu “thiền trong đá” và triết lý giải thoát con người khỏi bể khổ trần ai

Hình ảnh những vị chơn tu tham thiền “ẩn mình trong đá” được tạo hóa tạo nên với muôn hình vạn trạng. Ở đó có “Vân du”, có “Vô ngã”, có “Thiên nộ”... tất cả đều hiện ra trong bộ Thạch Thiền với triết lý giải thoát con người khỏi bể khổ kiếp trần ai.

Bí ẩn Thạch Thiền

Thạch Thiền là cách gọi ngắn gọn, mô tả đúng ý nghĩa những viên đá mang hình hài, hình ảnh một vị chơn tu đang ngồi thiền. Giới sư tầm khó để sở hữu một viên Thạch Thiền huống hồ là cả kho tàng đồ sộ với hơn 100 viên như nhà sư tầm Hàn Tấn Quang. Hơn 20 năm trời dày công tìm kiếm với vô vàn kỷ niệm và duyên kỳ ngộ ông Quang mới sưu tập được cho mình những tạo tác nghệ thuật của thiên nhiên. Ông Quang bảo cái duyên ấy xuất phát từ tâm, tức tâm niệm luôn hướng về chữ thiện để lòng thanh tịnh thì mới gặp được. Vì cần phải tĩnh, phải có duyên, vội vàng không được, mà thường tự nhiên đá tìm tới với mình. Đúng như cách nhà sư tập Hàn Tấn Quang nói “tôi tìm đến đá và đá cùng tìm đến tôi”, cái duyên đến với đá của ông cũng rất tình cờ. Sau một lần ghé thăm nhà bạn, ông lượm được một viên đá có hình thù kỳ lạ, ông mang về rồi mới từ từ ngộ ra chất thiền trong đó. Mỗi lần nhìn viên đá sau một ngày làm việc mệt nhọc, cảm giác của ông như thư thái, quên hết mọi âu lo, kể từ đó ông bắt đầu sưu tập Thạch Thiền. Ông Quang chiêm nghiệm: “Đá đã tạo cho tôi một ẩn ngữ, để những tâm hồn đồng điệu có cơ may nhận ra thông điệp “Thạch Thiền” mà suốt cuộc hành trình trôi lăn, đá đã chứng kiến và cất giữ mọi biểu tượng của con người và tạo hóa... Những tác phẩm Thạch Thiền được trưng bày như một lời nhắc nhở về những giá trị khai ngộ từ âm thanh của các công án thiền, như một sự hiển hiện khơi dậy những giá trị tâm linh mà dòng thời gian đã vô tình che lấp. Thạch Thiền – những tác phẩm do sự xói mòn của nắng mưa, sóng gió, đẩy đưa của tạo hóa đã đem lại một vẻ đẹp thanh khiết, một nguồn vui vô tận, đối với ai đã hơn một lần trầm mặc trước lặng im để nghe ra những điều mà đất trời không nói”.

Sự tác tạo của thiên nhiên vô tình “họa” nên những vị chơn tu “ẩn mình trong đá” ở một cõi thiền định siêu nhiên. Để rồi chính những hình ảnh mang ý nghĩa tâm linh ấy thấm nhuần vào tình yêu của những con người sâu lắng. Bởi thế, niềm đam mê, tình yêu Thạch Thiền của nhà sư tập Hàn Tấn Quang cũng mạnh mẽ, kiên định như những khối đá cứng cỏi mà mang vẻ đẹp huyền bí đến lạ. Tâm hồn ông như hòa quyện cùng Thạch Thiền và với tất cả những nghiền ngẫm, những triết lý sâu xa ông đặt tên một bức “Vân Du”, một cõi an nhiên “Tọa thiền”, “Sắc sắc không không”, hay đôi khi trầm mặc với sự “Vô minh tiềm ẩn”...

Tình yêu với Thạch Thiền như thúc giục người sưu tập trong từng giấc ngủ, chẳng đường đi qua. Mỗi khi có dịp “ngao du sơn thủy” về chốn điền viên ông Quang lại lặn trong mình túi hành trang là ý nghĩ về Thạch Thiền. Bởi thế có những lần ông “bắt” được những viên Thạch Thiền mà ngay đến người chủ đương sở hữu cũng chẳng nhận ra được vẻ đẹp của nó. Ông có thể bỏ hàng giờ ngồi ngẫm những viên Thạch Thiền cũng như có thể bỏ hàng ngày để lấy một viên đá mà mình yêu thích trong khi những thứ khác tạm thời bị lãng quên. Thấy ông Quang mê và sở

hữu kho tàng Thạch Thiền đồ sộ, nhiều người mến mộ mà muốn ông thân hành ra gặp để tặng ông một viên Thạch Thiền. Những tình cảm trân quý ấy ông luôn ghi lòng tạc dạ và mỗi khi nhìn từng viên Thạch Thiền ông lại nhắc đến công lao những người đã góp nhặt công sức làm đẹp cho đời ấy.

Người ngắm bộ sưu tập Thạch Thiền dễ dàng cảm nhận được ý của người sở hữu qua từng cái tên. Ví như viên “Gánh đạo” là bức chân dung vị thiền sư, trên vai ông là một cái gánh, vệt sáng xung quanh ông ta là đạo pháp, là thiền. Nghĩa là ông ta gánh đạo pháp đi khắp thế gian, đưa việc tốt lành đi khắp nơi. Viên “Thiền nô” là hình ảnh khuôn mặt một thiền sư trấn áp ma quỷ ở cửa chùa với môi, mặt dữ dằn. Viên “Thạch tâm” là trái tim, mà từng có người ở chùa Xá Lợi cho rằng đó như là trái tim của thầy Thượng tọa Thích Quảng Đức. Viên “Vân du” giống vị thiền sư tay chấp lại bay trong mây. Viên “Chú tiểu” tuy nhỏ, nhưng rõ hình hài một chú tiểu đang ngồi niệm phật. Viên “Khổ hạnh” mô tả vị thiền sư đang chịu gian khổ, đáng gầy guộc ngồi thiền định. Viên “Tiểu thừa” thể hiện một vị chơn tu đầu trục, áo thụng cầm bát đi khất thực. Còn viên “Bạch đỉnh” tức là ngồi nhìn cửu niên diện bích, 9 năm nhìn vào vách đá cheo leo để ngồi thiền...

Triết lý “sắc sắc không không”

Trong cõi vô thường của tâm linh Thạch Thiền, ngay chính bản thân mỗi con người thường ngoạn đều phải phút chốc lắng mình, đưa hồn vào cõi hư vô. Sự thần diệu của Thạch Thiền đến từ ngay trong tiềm thức của con người chứ không phải đến từ thị giác đơn điệu của phùng dung tục. Bởi thế nhà sưu tập Hàn Tấn Quang mới chiêm nghiệm: “Chỉ khi người ta tĩnh lặng, đối diện với sự vô ngôn của đá, người ta mới cảm nhận được những ẩn ngữ kỳ diệu trong từng viên đá được thiên nhiên ban tặng. Khi ấy, người ta hòa mình vào cõi hư không, chất thiền thấm nhuần trong tâm tư của chính người nhìn ngắm đá tự bao giờ”.

Giữa cuộc sống xô bồ với bao nhiêu chất chồng lo toan, một buổi lắng mình bên Thạch Thiền như trút bỏ cả bụi trần ai. Bởi cuộc đời được mất chỉ trong gang tấc thì hà cớ âu lo, phiền muộn, chi bằng cứ ngẫm mình như viên “Sắc sắc không không” trong cõi vô thường. Thế nên cảm nhận của nhà sưu tập Hàn Tấn Quang về của đời rồi tất cả đều là mây khói, mình tồn tại được là nhờ cái chân dung của mình. Cứ vất vưởng trên đám mây này đám mây nọ cuối cùng có là đại gia này hay tiểu gia kia rồi cũng trở thành mây khói hết. Chỉ có ai tu hành, tận tâm với xã hội thì sẽ còn cái gọi là hình dạng của mình trong vũ trụ, trong không gian, trong bầu trời, tất cả chỉ là “sắc sắc không không”.

Ý nghĩa từng viên Thạch Thiền mang một nét rất riêng của những con người hòa mình trong đá. Như cõi “Vô minh tiềm ẩn 1, 2” ẩn ý bên trong mỗi con người, dù là thượng tọa đại đức, tăng ni hay là thiền sư... thì cái “vô minh” vẫn tồn tại trong người họ. Nếu người ta không thường xuyên tu hành thì cái “vô minh” nó sẽ trở dậy, nhấn chìm phần thiện trong con người. Nó gọi là vết đen hay bóng ma ẩn chứa bên trong một con người đang ngồi tu hành. Bởi thế mỗi con người cần biết giữ mình, tránh những cám dỗ, sa ngã...để được thanh thản tâm hồn, trí tuệ.

Những triết lý sâu xa ấy được nhà sư tập Hàn Tấn Quang đúc kết sau những năm tháng miệt mài bên Thạch Thiền. Ông bảo: "Từ khi chơi Thạch Thiền tôi thấy nhẹ lòng, thanh thản và hình như muốn thoát tục, quên mất những lo toan. Trong những buổi trà dư tửu hậu thay vì nói về những câu chuyện mang chủ đề tệ nạn xã hội, tội phạm,... thì những câu chuyện về đá và thiền giúp cân bằng lại cuộc sống, tâm hồn của mình. Áp lực với cuộc sống thì cảm giác rất loạn trong tâm, chỉ thấy những vấn đề nhức nhối, đen tối của xã hội. Chơi và hiểu được những giá trị của những vật phẩm mình đang chơi nó còn giúp con người khám phá được những đức tính tốt, những tâm tư ẩn sâu trong con người mình".

Tuy nhà sư tập Hàn Tấn Quang không hẳn là một vị chơn tu nhưng người ta thường nói Phật ở tại tâm. Trong chặng đường gian nan của cuộc sống, hành trang mà ông Quang cho rằng nên mang theo đó là chất thiền. Bởi sau một ngày mệt mỏi, vất vả, chỉ cần một vài phút thiền, tĩnh tâm sẽ thấy khỏe lại, thoát hết muộn phiền, giúp giải tỏa căng thẳng. Và với ông, việc sư tập Thạch Thiền giống như tự học, tự rèn luyện, suy nghĩ, nghiên cứu về thiền và những điều tốt đẹp trong đạo pháp. Để từ đó mỗi viên đá gợi cho ông triết lý sống đẹp, sống thiện với xã hội đều có nhiều nhường.

Người nắm giữ kỷ lục về Thạch Thiền

Nhà sư tập Hàn Tấn Quang được Tổ chức kỷ lục Việt Nam công nhận là người có "Bộ sưu tập Thạch Thiền có số lượng nhiều nhất Việt Nam" vào ngày 6/9/2014. Hiện tại ông Quang đang sở hữu hơn 100 viên Thạch Thiền tác tạo nghệ thuật của thiên nhiên. Ngoài ra, ông cũng đã có cuộc triển lãm Thạch Thiền tại chùa Xá Lợi (TP.HCM) được nhiều người thưởng ngoạn.

Đá nhờ nhân tâm mà có hồn

Đánh giá về bộ sưu tập Thạch Thiền của nhà sư tập Hàn Tấn Quang, nhà nghiên cứu Văn hóa dân gian Huỳnh Ngọc Trảng, tâm đắc: "Đá nhờ nhân tâm mà có hồn, nhờ sự cố chấp mà hình tướng của nó được định danh. Cách coi mặt đặt tên như vậy, chỉ ra rằng người xưa đã quan tâm đến hình dạng, đặc điểm tạo hình của đá".

The mysteries of the monks "meditating in stones" and the philosophy of freeing people from suffering

Images of devout meditation masters who "hid in the stones" were created with all shapes and sizes. There were "Traveling over clouds", "Non-Ego", "Meditation Anger" ... all appeared in the Meditation Stones collection with the philosophy of liberating people from the pit of human sufferings.

The Mystery of Meditation Stones

Meditation Stones was a concise way to describe the true meaning of the stones bearing the image of a monk seated in meditation. It was hard for collectors to own a single Meditation Stone, let alone a huge treasure with more than 100 stones in Mr. Han Tan Quang's collection. In over 20 years of hard work and search with countless memories and wondrous chances, Mr. Quang had collected for himself those Nature's artistic artifacts. He said the chance came from his heart, i.e., his heart had always been directed towards the good for his mind to reach tranquility. Because it was essential to be serene, to get predestined association, and to never be in a hurry for stones to naturally come to you.

Mr. Han Tan Quang said, "I came to stones and stones found me". His predestined relationship with stone was very accidental. Upon his visit to a friend's house, he picked up a strange-shaped stone, bringing back home and gradually recognizing its meditation substance. Every time looking at the stone after a hard-working day, he felt relaxed, forgetting all worries. Thence, he started collecting Meditation Stones. Mr. Quang pondered: "The stone has created a hidden language for me so that my soulmates got the chance to recognize the message "Meditation Stones": along their journey, the stones witnessed and stored all symbols of mankind and the Creator ... The Meditation Stones works displayed were like a reminder of the enlightening values from the sound of meditation koans, as a manifestation awakening the spiritual values that time had indeliberately concealed. Meditation Stones _ works created by the erosion of rain and shine, winds and waves as well as the Creator's pulls and pushes, had brought about pure beauty, an endless source of bliss, for anyone having more than once contemplated became pensive towards silence so as to hear things that Heaven and Earth do not utter."

Nature casually "painted" the images of monks "hiding in stones" in a supernatural meditation realm. Then, these images of spiritual significance infiltrated into profound people's love. Therefore, collector Han Tan Quang's passion and love for Meditation Stones were as strong and consistent as the hard stones that brought about a mysterious beauty. His soul was intermingled with Meditation Stones and with all the contemplations and profound philosophies, he named a stone "Traveling over clouds", another "Seated in meditation", then "Form and Formlessness," or sometimes pondered over the stone "Latent Ignorance" ...

Love for Meditation Stones has urged collectors during each and every one of their nights of sleep or legs of their journey. Whenever having the chance of "taking a trip" back to his countryside estate, Mr. Quang brought along with him his luggage and the thought about Meditation Stones. Therefore, there were times when he "caught" the Meditation Stones that even the owner did not recognize its beauty. He could spend hours seated and contemplating the Meditation Stones as well as spending a whole day to get a favorite stone, temporarily forgetting all other things. Seeing that Mr. Quang was in love with and possessed a great treasure of Meditation Stones, many admirers wanted him to visit them for them to give him a Meditation Stone. He always treasured such precious opportunities. Whenever looking at the Meditation Stones collection, he always mentioned the merits of those having contributed to the beauty of life.

Contemplators of the Meditation Stones collection easily felt the collector's intention through each stone's name. For example, the "Dharma conveyor" was the portrait

of a Meditation master with a load on his shoulder; the light surrounding him was the dharma, the meditation. That meant he had spread the Dharma across the world. The "Meditation Anger" presented the image of a Meditation monk's expressive face in suppressing the devil at the entrance of the temple with his fierce-looking lips and face. The "Heart of Stone" portrayed the heart, which some people at Xa Loi pagoda said it's Venerable Thich Quang Duc's. The stone "Traveling over the clouds" depicted clearly the image of a Zen master with his hands put together flying in the clouds. The stone "Little Novice" though small but showed distinctly a little novice seated, reciting Buddha's name. The "Austerity" stone sketched a Zen master with a lean figure, suffering and seated in meditation. The "Hinayana" represented a monk in his robes holding alms bowls. The "White Peak" illustrated a Zen master seated for 9 years facing the wall in meditation ...

The philosophy of "form and formlessness"

In the impermanent and spiritual realm of Meditation Stones, sometimes a contemplator fell into silence for his soul to sink into nothingness. The magic of Meditation Stones came from humans' subconsciousness, not from the secular's monotonous vision. That's why collector Han Tan Quang pondered: "Only when one was calm and pensive towards the silence of stone could he feel the mysterious metaphor in each stone gifted by Nature. Then, one immersed himself in the nothingness and was imbued by the meditation substance since time immemorial. Amidst life's hustle and bustle, a quiet session besides Meditation Stones freed a man from this miserable world. Because life was so ephemeral, why worried and sorrowful while one could consider himself a stone in this "existent and seemingly inexistent" world of impermanence. So, collector Han Tan Quang's perception of life was that it was like smoke and clouds. One could only survive thanks to his true nature. If he just wandered about in this world like floating clouds, whether being a V.I.P or a layman, finally he would be vanishing like smoke in this world. Only those who led a spiritual life and devoted themselves to society would be able to maintain their so-called shapes in the universe, in space, in the skies. Otherwise, all was just "vague distinction between form and formlessness".

The meaning of each Meditation Stone bore a very personal trait of those who immersed themselves in stones. As the realm of "Latent Ignorance 1, 2" implied that within each human being, whether he was a Venerable, a monk, or a Zen master ... the "ignorance" still exists in him. If one did not regularly practice Dharma, his "ignorance" would arise, engulfing the good in him. It was called the black spot or ghost hidden inside a person seated in meditation. Therefore, each and every human being needed to know how to keep self-control, avoiding temptations, and debauchery...in order to be calm and peaceful at heart and mind.

Those profound philosophies were drawn by collector Han Tan Quang after years of hard work besides Meditation Stones. He said: "Since enjoying Meditation Stones, I have felt relieved, tranquil, and seem to want to escape from this earthly world, forgetting all my worries. At get-togethers with friends, instead of talking about social evils, crimes, ... we discussed stones and meditation, which helped rebalance our life and soul. Life pressure generated chaos in mind and thence one only saw the dark side and painful problems of society. Enjoying and understanding the value of the items also helped people discover their good qualities and insightful thoughts."

Although collector Han Tan Quang was not a monk, it was said that Buddha was in our hearts. Along the arduous journey of life, said Mr. Quang, the luggage one should not do without was the meditation substance. Because after a strenuous day, just a few minutes of meditation and calmness would help one feel well, free from sorrow, and relieve stress. And to him, his collection of Meditation Stones was like a self-study, self-training, thinking, and research on meditation and the good things in the dharma. Thence, each stone reminded him of the philosophy of living a beautiful, honest life in a chaotic society.

Holder of the Meditation Stones collection record

Collector Han Tan Quang was recognized by the Vietnam Record Organization as a possessor of "The largest volume of Meditation Stones in Vietnam" on September 6, 2014. At present, Mr. Quang owned more than 100 meditation stones, Nature's artistic artifacts. In addition, he also had an exhibition of Meditation Stones held at Xa Loi Pagoda (Ho Chi Minh City), which was appreciated by lots of contemplators.

Stones ensouled thanks to human beings' heart and mind

Evaluating Mr. Han Tan Quang's Meditation Stones collection, folklore researcher Huynh Ngoc Trang, confided: "Stones were ensouled thanks to the human heart; their appearances and shapes determined their names. The way of naming by looking at the exterior of things indicated that the ancients were interested in the shapes and forming characteristics of stones".

PHẦN ĐẶT TÊN ĐÁ THẠCH THIỀN

Tam ngữ Việt - Hán - Anh

VIETNAMESE	CHINESE	ENGLISH
1. VÂN DU :	雲遊	STROLL
2. HẠ HOÁ :	下化	BELOW TO SAVE BEINGS
3. THƯỢNG CẦU :	上求	ABOVE TO SEEK BODHI
4. KHỔ HẠNH :	苦幸	ASCETIC PRATICES
5. DIỆN BÍCH :	面壁	FACING THE WALL
6. AM MÂY:	雲菴	CLOUDY SMALL TEMPLE
7. VÔ MINH TIỀM ẨN 1	無明潛隱一	LATENT IGNORANCE 1
8. VÔ MINH TIỀM ẨN 2	無明潛隱二	LATENT IGNORANCE 2
9.TĨNH TOẠ:	靜坐	Seated in meditation
10.ĐẠO :	道	THE WAY
11.PHỔ ĐỘ :	普渡	SAVING ALL BEINGS

12. PHÁP ĐÀM	法談	DHARMA DISCUSSION
13. BẤT NHỊ	不二	NON-DUALITY
14. MỘT CÕI ĐI VỀ	去來一處	A REALM OF RETURN
15. TẠI và HIỆN	在和現	HERE and NOW
16. BỒNG BỀNH SẮC KHÔNG	漂浮色空	FLOATING IN FORM AND FORMLESSNESS
17. CHÁNH NIỆM 1	正念 一	RIGHT MINDFULNESS 1
18. CHÁNH NIỆM 2	正念 二	RIGHT MINDFULNESS 2
19. TÔI LÀ AI?:	誰是我 ?	WHO AM I?
20. VIÊN GIÁC:	圓覺	COMPLETE ENLIGHTENMENT
21. TIỂU NGÃ :	小我	EGO- SELF
22. KHÔNG GIỚI	空 界	Realm of space
23. QUANG NĂNG TỰ TÁNH	光能自性	LIGHT ENERGY OF SELF- NATURE
24. VƯỢT THOÁT TAM GIỚI	越 脫 三 界	OVERCOMING THE THREE REALMS
25. TRỞ VỀ:	往返	RETURNING
26. TỊNH TÂM :	靜心	PURE MIND
27. TIẾN THOÁI LƯƠNG NAN	進退兩難	DILEMMA
28. VŨ TRỤ BAO LA:	宇宙廣闊	THE INFINITE UNIVERSE
29. HỒ THẨM:	深淵	ABYSS
30. ĐỈNH TUYẾT SƠN :	雪山峻	ON THE SNOW MOUNTAIN
31. SẮC SẮC KHÔNG KHÔNG	色色空空	FORM AND EMPTINESS
32. LONG NỮ	龍女	DRAGON- MAIDEN
33. TÔI VỚI TÔI	我和我	I WITH MYSELF
34. THẠCH THẤT	石室	STONE SHELTER
35. NHẤT THIẾT PHÁP GIAI KHÔNG:	一設法皆空	ALL IS EMPTY
36. NHỊ ĐẾ	二蒂	TWO TRUTHS
37. VÔ THANH	無聲	NO SOUND
38. TỊCH TĨNH	寂靜	Calm and quiet
39. KIẾN TÁNH	建性	BEHOLDING THE NATURE
40. THIỀN SƯ 2	禪師 二	A ZEN MASTER 2
41. CHÚ TIỂU	小僧	A LITTLE NOVICE
42. HUỆ NHÃN	慧眼	THE THIRD- EYE CHAKRA
43. CHO và NHẬN	給和受	GIVING AND RECEIVING
44. BẢN LAI DIỆN MỤC	本來面目	TRUE NATURE
45. ĐẠO LỘ	道路	THE PATH
46. TOẠ THIỀN	坐禪	SEATED MEDITATION
47. NĂNG LƯỢNG SIÊU THỨC	能源超識	SUPERNATURAL ENERGY
48. HOÁT NHIÊN ĐẠI NGỘ	灑 然 大 悟	PENETRATING ENLIGHTENMENT
49. HÀNH THIỀN 1	行 禪 一	MEDITATION PRATICE 1
50. HÀNH THIỀN 2	行 禪 二	MEDITATION PRATICE 2
51. LY SANH HỖ LẠC	離生喜樂	DELIGHTEDNESS FROM LETTING GO
52. ĐỊNH SANH HỖ LẠC	定生喜樂	DELIGHTEDNESS FROM MEDITATION.
53. LY HỖ DIỆU LẠC	離喜妙樂	WONDERFUL HAPPINESS FROM LETTING JOYFULNESS

54.XẢ NIỆM THANH TỊNH	捨念清淨	FREE FROM THINKING
54. VÔ NGÃ	無我	NO- SELF
55. CẦU ĐẠO	求 導	SEEKING FOR THE WAY
57.THIỆN TÂM:	禪心	ZEN MIND
58.THIỆN SƯ 1	禪師 一	A ZEN MASTER 1
59. CỨU KHỔ	救苦	RELIEF OF SUFFERING
60. QUÁN	觀	MEDITATION
61.THẠCH TÂM	石心	HEART OF STONE
62.THIỆN NỘ	禪 怒	MEDITATION ANGER
63.THẠCH NHÃN	石 眼	STONE EYES
64.BÀO ẢNH	泡影	PHANTASM
65. ĐI VỀ PHÍA TÂY	往西走	GOING WEST
66.THIỆN LẠC:	禪樂	HAPPINESS OF ABSTRACT MEDITATION
67.VIÊN DUNG	圓容	COMPLETE COMBINATION